

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Jan Zaremba

Evropský justiční prostor ve světle judikatury ESD

Diplomová práce

Olomouc 2013

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Evropský justiční prostor ve světle judikatury ESD“ vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne

.....
Zaremba Jan

PODĚKOVÁNÍ

Rád bych poděkoval panu JUDr.Mag.iur.Michalu Malackovi, Ph.D., MBA. za jeho odborné vedení, cenné rady a připomínky, které mi během zpracování diplomové práce poskytl.

Obsah

Úvod.....	6
1. Vznik a vývoj Evropského justičního prostoru.....	8
1.1 Vývoj do Amsterodamské smlouvy.....	8
1.2 Amsterodamská smlouva a smlouva z Nice	10
1.3 Ústava pro Evropu a Lisabonská smlouva.....	11
2. Bruselská nařízení ve světle judikatury ESD.....	14
2.1 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel I).....	14
2.1.1 Věcná působnost	15
2.1.2 Věcná působnost – negativní vymezení.....	18
2.1.3 Rozhodčí řízení	20
2.1.4 Pravomoc	21
2.2 Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o soudní příslušnosti, uznání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (Nařízení Brusel IIbis) ...	23
2.2.1 Věcná působnost	23
2.2.2 Příslušnost.....	24
2.2.3 Předběžná opatření.....	26
3. Římská úmluva, Nařízení Řím I a Nařízení Řím II	29
3.1 Judikatura Římské úmluvy	30
3.2 Nařízení Řím II	34
4. Doručování a dokazování	36
4.1 Judikatura Nařízení č. 1393/2007	36
4.2 Judikatura Nařízení č. 1206/2001	39
5. Evropský platební rozkaz a evropské úpadkové řízení.....	43
5.1 Judikatura k EPR.....	43
5.2 Judikatura evropského úpadkového řízení.....	45
Závěr	50
Seznam použitých zdrojů.....	52
Abstrakt.....	57
Klíčová slova	58

Seznam použitých zkratk

Evropský soudní dvůr	ESD
Evropský platební rozkaz	EPR
Evropské společenství	ES
Smlouva o fungování Evropské unie	SFEU
Evropská unie	EU
Smlouva o založení Evropského společenství	SES
Evropské hospodářské společenství	EHS

Úvod

Téma Evropského justičního prostoru je velmi zajímavé a široké, jelikož v sobě zahrnuje různorodé právní oblasti. Je třeba poznamenat, že s postupnou integrací Evropské unie nabývá Evropský justiční prostor stále více na důležitosti. Evropský justiční prostor je po Lisabonské smlouvě upraven ve Smlouvě o fungování Evropské unie v článku 67 a následujících jako prostor svobody, bezpečnosti a práva, který dále dělí na a) politiky týkající se kontrol na hranicích, azylu a přistěhovalectví, b) justiční spolupráci v občanských věcech, c) justiční spolupráci v trestních věcech, a d) policejní spolupráci.¹

V této diplomové práci bude toto téma také reflektováno ve světle judikatury Evropského soudního dvora, která je významným interpretačním a aplikačním vodítkem pro soudy v rámci Evropské unie a měla by být také významným vodítkem pro tvorbu práva v rámci zákonodárního procesu. Vzhledem k závaznosti evropského práva pro členské státy je význam judikatury ještě vyšší. Vzhledem k tomu, že je práce psána v rámci mezinárodního práva soukromého, bude se věnovat výhradně justiční spolupráci v občanských věcech.

Tato práce má za cíl osvětlit význam Evropského justičního prostoru, seznámit čtenáře s jeho normativní úpravou, ale také s relevantní judikaturou a jejím významem a nastínit budoucí vývoj Evropského justičního prostoru.

Téma je o to zajímavější, jelikož doposud není v literatuře příliš zpracováno a dostupná literatura je poměrně neaktuální, možná právě kvůli poměrně rychlému vývoji Evropské unie. Hlavním zdrojem bude judikatura ESD a dokumenty Evropské unie.

Metody v práci aplikované budou metoda deskriptivní, kterou bude popsán vývoj a význam Evropského justičního prostoru, avšak stěžejní bude metoda analytická, kterou budou analyzována vybraná rozhodnutí Evropského soudního dvora a bude shrnut jejich význam pro mezinárodní právo soukromé a Evropský justiční prostor, s cílem poukázat na stále větší harmonizaci a unifikaci evropského práva

V první kapitole bude chronologicky popsán historický vývoj Evropského justičního prostoru až po současnost. Budou reflektovány jednotlivé fáze, aby bylo jasné, kdy se začíná mluvit o evropském justičním prostoru, neboli prostoru svobody, bezpečnosti a práva a bude popsán jeho další vývoj.

Ve druhé kapitole bude pojednáno o nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel

¹ Legislativa ES/EU: Smlouva o fungování Evropské unie

I) a nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o soudní příslušnosti, uznání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (Nařízení Brusel IIbis) ve světle vybrané judikatury Evropského soudního dvora. Budou přiblíženy jednotlivé instituty těchto nařízení a budou analyzovány ve světle vybraných judikátů.

Třetí kapitola bude zaměřena na Římskou úmluvu o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Dále budou analyzovány judikáty související s dokumenty v této kapitole.

Obsahem čtvrté kapitoly bude doručování a dokazování v rámci Evropského justičního prostoru. Budou rozebrány judikáty vztahující se k nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech a také judikáty vztahující se k nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech.

Páté kapitola bude věnována evropskému platebnímu rozkazu a evropskému úpadkovému řízení, jejich právní úpravě a relevantní judikatuře.

1. Vznik a vývoj Evropského justičního prostoru

K pochopení významu Evropského justičního prostoru se musíme nejdříve seznámit s jeho historickým vývojem. Ten napoví, jaké důvody a úmysly vedly členy Evropského společenství k vytvoření a prohlubování tohoto systému a odpoví na otázku proč je Evropský justiční prostor vůbec tak významný.

1.1 Vývoj do Amsterodamské smlouvy

Pro správné pochopení v souvislostech je třeba začít vznikem Evropských společenství, která vznikají na základě tří smluv. Jako první vzniká roku 1951 Pařížskou smlouvou Evropské společenství uhlí a oceli. Jako druhé a třetí vznikají roku 1957 Římskými smlouvami Evropské hospodářské společenství a Evropské společenství pro atomovou energii. Tyto smlouvy vznikají především k ekonomické a hospodářské obnově Evropy po válce a také k zabránění vzniku dalšího konfliktu.

Pro téma této práce je nejdůležitější Římská smlouva o založení Evropského hospodářského společenství. Ta ve svém článku 2 říká: „Posláním Společenství je vytvořením společného trhu a hospodářské a měnové unie a prováděním společných politik nebo činností uvedených v člancích 3 a 4 podporovat harmonický, vyvážený a udržitelný rozvoj hospodářských činností, vysokou úroveň zaměstnanosti a sociální ochrany, rovné zacházení pro muže a ženy, trvalý a neinflační růst, vysoký stupeň konkurenceschopnosti a konvergence hospodářské výkonnosti, vysokou úroveň ochrany a zlepšování kvality životního prostředí, zvyšování životní úrovně a kvality života, hospodářskou a sociální soudržnost a solidaritu mezi členskými státy.“² Zjednodušeně řečeno, tato smlouva zakotvuje čtyři tzv. základní svobody společného trhu – volný pohyb zboží, volný pohyb osob, volný pohyb služeb a volný pohyb kapitálu.³ Avšak v článku 3 odstavci 1, písmenu h) tato smlouva stanoví: „Činnosti Společenství pro účely vymezené v článku 2 zahrnují za podmínek a v harmonogramu stanoveném touto smlouvou sbližování právních předpisů členských států v míře nutné pro fungování společného trhu.“⁴ Dále v článku 220: „Členské státy zahájí mezi

² Legislativa ES/EU: Římská smlouva o založení Evropského hospodářského společenství

³ TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2010. 304s.

⁴ Legislativa ES/EU: Římská smlouva o založení Evropského hospodářského společenství

sebou v případě potřeby jednání s cílem zajistit ve prospěch svých státních příslušníků zjednodušení formalit, jimž podléhá vzájemné uznávání a výkon soudních rozhodnutí a rozhodčích nálezů.⁵ Z těchto ustanovení vyplývá, že ke čtyřem základním svobodám, přistupuje tzv. pátá základní svoboda – volný pohyb rozsudků.⁶

Z těchto ustanovení vyplývá, že již na počátku se Evropské Společenství zabývá otázkami sjednocování justičního prostoru a harmonizace právních předpisů, což podtrhuje důležitost těchto procesů.

Článek 220 tedy dal členským státům Evropského společenství možnost upravit vzájemné fungování justice pomocí mezinárodních smluv. Jednou z takových je Bruselská úmluva o pravomoci soudů a uznání výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z roku 1968. Předmět je v článku 1 této úmluvy vymezen tak, že se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu nebo tribunálu. Nevztahuje se však na daňové, celní a správní věci. Úmluva se nepoužije na osobní stav nebo způsobilost fyzické osoby k právním úkonům, majetková práva vyplývající z manželských vztahů, závětí a dědictví; konkursní řízení vztahující se k likvidaci společností v platební neschopnosti nebo jiných právnických osob, soudní vyrovnání a obdobná řízení; sociální zabezpečení; rozhodčí řízení.⁷ Můžeme tedy pozorovat, že již v počátcích pocítilo Společenství potřebu upravit právní vztahy mezinárodního práva soukromého. Je to důsledek toho, že ekonomická unie by mohla jen velmi těžko fungovat bez norem upravujících pravomoci soudů a vymahatelnost v občanských a obchodních vztazích. Je třeba zmínit, že společně s Bruselskou úmluvou vzniká návrh Bruselské úmluvy II o pravomoci a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti.

Další významnou úmluvou je Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy z roku 1980, jejímž předmětem jsou závazky ze smluv, které mají vztah k právu různých zemí.⁸

Tyto úmluvy mají význam v tom, že určují rozhodné právo, které se použije při střetu norem signatářů úmluvy.

Evropské společenství pokračovalo dál v ekonomické integraci a roku 1986 přijalo Jednotný evropský akt. Ten zakotvuje právní základy pro vytvoření jednotného vnitřního trhu a rovných podmínek na vnitřním trhu a rozšiřuje spolupráci členských států i na oblasti,

⁵ Legislativa ES/EU: Římská smlouva o založení Evropského hospodářského společenství

⁶ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008. s. 20.

⁷ Legislativa ES/EU: Bruselská úmluva

⁸ Legislativa ES/EU: Římská úmluva

přesahující původní záběr Římské smlouvy z roku 1957. Objevují se první směrnice obsahující kolizní normy.⁹

Roku 1993 nabývá platnosti Maastrichtská smlouva o Evropské unii, která zavádí pilířovitou strukturu a vytváří Evropskou unii. První pilíř je nadstátní a tvoří ho Evropské společenství. Druhý pilíř je již mezivládní a představuje společnou zahraniční a bezpečnostní politiku. Třetí pilíř, který je rovněž mezivládní, zahrnuje spolupráci v oblasti vnitřních věcí a justice. Mezivládní charakter znamená, že se nepoužije princip nadstátnosti, kdy orgány EU rozhodují závazně pro členské státy, ale rozhodnutí budou přijímány cestou mezinárodního konsensu vlád. V článku B si Unie, mimo jiné, dává za cíl rozvíjet úzkou spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí. Ustanovení o spolupráci v oblasti spravedlnosti a vnitřních věcí jsou upraveny v hlavě VI.¹⁰

1.2 Amsterodamská smlouva a smlouva z Nice

Amsterodamská smlouva, která vstoupila v platnost v roce 1999, přichází s velmi důležitým cílem, a to vytvářením prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Do smlouvy o Evropském společenství vkládá novou Hlavu IIIa (nyní Hlava V SFEU), která se nazývá Vízová, azylová a přistěhovalecká politika a jiné politiky týkající se volného pohybu osob. Tato hlava popisuje postupy, které má Rada přijmout k vytvoření prostoru svobody, bezpečnosti a práva. Mimo jiné je v této hlavě ustanovení, že Rada přijme opatření v oblasti soudní spolupráce v občanskoprávních věcech s mezinárodním prvkem, pokud je to nutné k řádnému fungování vnitřního trhu. Dále příkladmo mluví, že půjde o opatření ke zlepšení a zjednodušení systému mezinárodního doručování soudních a mimosoudních písemností; spolupráce při opatrování důkazů; uznání a výkonu soudních a mimosoudních rozhodnutí v občanskoprávních a obchodněprávních věcech, dále opatření na podporu slučitelnosti kolizních norem platných v členských státech a předpisů pro řešení kompetenčních konfliktů a opatření k odstraňování překážek řádného průběhu občanskoprávního řízení, popřípadě podporou slučitelnosti úpravy občanskoprávního řízení v členských státech.¹¹ Důležitost tohoto ustanovení je v tom, že soudní spolupráce ve věcech občanských se přesouvá ze třetího mezivládního pilíře do pilíře prvního, komunitárního, a tudíž je napříště umožněno

⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008. s. 21.

¹⁰ Legislativa ES/EU: Maastrichtská smlouva

¹¹ Legislativa ES/EU: Amsterodamská smlouva

upravovat tyto oblasti předpisy komunitárního práva. Toto přineslo velmi výrazný posun vpřed v efektivnosti přijímání norem v oblasti občanskoprávní spolupráce, jelikož již nebylo potřeba sjednávání mezinárodních smluv.

V roce 2000 byla přijata smlouva z Nice¹². Tato smlouva byla především přijata, aby připravila Evropské Společenství na přistoupení většího množství nových členů a to zejména v oblasti struktury orgánů unie. Mimo to však smlouva rozšířila rozhodování kvalifikovanou většinou i na oblasti spolupráce v občanských věcech mimo oblasti rodinného práva, ve které zůstala nutná jednomyslnost.

Je třeba říci, že právě po Amsterodamské smlouvě byla přijata nejdůležitější nařízení upravující evropskou justiční spolupráci. Jsou to nařízení Rady č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, které přebírá aktualizovaný text Bruselské úmluvy I; nařízení Rady č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000, které přebíralo text Bruselské úmluvy II. Dále například Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech; Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení a mnoho dalších. Z toho lze již usoudit, že Amsterodamská smlouva dala Evropské unii velmi mocný nástroj, kterým lze rychle a kvalitně upravovat spolupráci v rámci evropského justičního prostoru.

1.3 Ústava pro Evropu a Lisabonská smlouva

Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu se měla stát jednotícím dokumentem primárního práva. Finální text revidovaný během mezivládní konference probíhající od října 2003 do června 2004 a slavnostně podepsaný 29. října 2004 sestává z preambule a dalších čtyř částí.¹³ Smlouva o Ústavě pro Evropu je velice obsáhlá. Reviduje zřizovací smlouvy a vtáhla do své druhé části nazvané Listina základních práv unie také Chartu základních práv EU. Prostor svobody, bezpečnosti a práva nalezneme v tomto dokumentu v kapitole IV., hlavy III., části III. Mimo jiné, ve svém článku 257(4) stanoví, že Unie usnadňuje přístup ke spravedlnosti, zejména zásadou vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí

¹² Legislativa ES/EU: Smlouva z Nice

¹³ FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. s. 191.

v občanských věcech. Dále pak v oddíle 3 rozebírá soudní spolupráci v občanských věcech. Tam mimo jiné stanoví, pokud je to nezbytné k řádnému fungování vnitřního trhu, zajistit pomocí opatření vzájemné uznávání a výkon soudních a mimosoudních rozhodnutí mezi členskými státy; mezinárodní doručování soudních a mimosoudních písemností; slučitelnost kolizních norem platných v členských státech a předpisů pro řešení kompetenčních sporů; spolupráci při opatrování důkazů; účinný přístup ke spravedlnosti; odstraňování překážek řádného průběhu občanskoprávního řízení, popřípadě podporu slučitelnosti úpravy občanskoprávního řízení v členských státech; vyvíjení alternativních metod urovnávání sporů a podporu dalšího vzdělávání soudců a soudních zaměstnanců.¹⁴ Smlouva zakládající Ústavu pro Evropu, která musela být přijata jednomyslně, byla v roce 2005 odmítnuta v referendech ve Francii a Nizozemí a posléze bylo rozhodnuto o jejím nahrazení tzv. Reformní smlouvou.¹⁵

Touto Reformní smlouvou se stala Lisabonská smlouva, která vstoupila v platnost dne 1. prosince 2009. Lisabonská smlouva je založena na metodě novelizace stávajících smluv, která do těchto smluv po obsahové stránce vnese velkou část změn obsažených již ve Smlouvě o Ústavě pro Evropu. Ruší se dosavadní struktura tří pilířů zavedená Maastrichtskou smlouvou. Evropská unie je nástupkyní Společenství a jako takové jí je přiznána právní subjektivita.¹⁶ Lisabonská smlouva je zatím poslední smlouvou, která byla přijata. Prostor svobody, bezpečnosti a práva nalezneme v Hlavě V Smlouvy o fungování Evropské Unie.¹⁷ Ta je rozdělena do pěti kapitol, přičemž v kapitole 3 je upravena justiční spolupráce v občanských věcech. V této kapitole je řečeno, že Unie rozvíjí justiční spolupráci v občanských věcech s mezinárodním prvkem založenou na zásadě vzájemného uznávání soudních a mimosoudních rozhodnutí. Tato spolupráce může zahrnovat přijímání opatření pro sblížování právních předpisů členských států. Pro tyto účely přijímají Evropský parlament a Rada řádným legislativním postupem opatření, která mají, zejména pokud je to nezbytné k řádnému fungování vnitřního trhu, za cíl zajistit vzájemné uznávání a výkon soudních a mimosoudních rozhodnutí mezi členskými státy; přeshraniční doručování soudních a mimosoudních písemností; slučitelnost kolizních norem a pravidel pro určení příslušnosti platných v členských státech; spolupráci při opatrování důkazů; účinný přístup ke spravedlnosti; odstraňování překážek řádného průběhu občanskoprávního řízení, v případě

¹⁴ Legislativa ES/EU: Návrh smlouvy o Ústavě pro Evropu

¹⁵ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008. s. 25.

¹⁶ PÍTROVÁ, Lenka a kol. *Lisabonská smlouva: Co nového by měla přinést?*. Praha: Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, 2008, s. 6-7.

¹⁷ Legislativa ES/EU: Smlouva o fungování Evropské unie

potřeby podporou slučitelnosti úpravy občanskoprávního řízení v členských státech; rozvíjení alternativních metod urovnávání sporů a podporu dalšího vzdělávání soudců a soudních zaměstnanců. Opatření týkající se rodinného práva s mezinárodním prvkem se přijímají zvláštním legislativním postupem, avšak Rada může na návrh Komise přijmout rozhodnutí určující ty aspekty rodinného práva s mezinárodním prvkem, které mohou být předmětem aktů přijatých řádným legislativním postupem.

Na rozdíl od článku 65 SES (dle Amsterodamské smlouvy), již není podmínkou pro sbližování právních předpisů členských států nezbytnost řádného fungování vnitřního trhu. Použitá formulace článku 81(2) SFEU totiž říká: “zejména pokud je to nezbytné k řádnému fungování vnitřního trhu“. Do budoucna se tedy záběr společné právní úpravy v oblasti mezinárodního práva soukromého rozšiřuje.¹⁸

Z postupného vývoje lze vysledovat snahy o co největší přenos pravomoci v tvorbě práva na Evropskou unii. Také můžeme vyzorovat, že stále přibývá dokumentů, které upravují a zjednodušují postupy v rámci justiční spolupráce.

¹⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008. s. 27.

2. Bruselská nařízení ve světle judikatury ESD

2.1 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel I)

Nařízení Brusel I vstoupilo v platnost 1.3.2002, pro Českou republiku se stalo závazným jakožto *acquis communautaire* dnem 1.5.2004, kdy Česká republika přistoupila k Evropské Unii.¹⁹ Odůvodnění Nařízení říká, že určité rozdíly mezi vnitrostátními pravidly pro určení příslušnosti a pro uznávání rozhodnutí ztěžují řádné fungování vnitřního trhu. Je třeba přijmout předpisy, které umožní sjednotit pravidla pro určení příslušnosti v občanských a obchodních věcech v mezinárodním ohledu a zjednodušit formality s ohledem na rychlé a jednoduché uznávání a výkon rozhodnutí členskými státy, pro které je toto nařízení závazné. Společenství si stanovilo cíl udržovat a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva, ve kterém je zajištěn volný pohyb osob. Za účelem postupného vytvoření takového prostoru by Společenství mělo schválit mimo jiné i nástroje týkající se soudní spolupráce v civilních věcech, které jsou nezbytné k řádnému fungování vnitřního trhu.²⁰

Je třeba poznamenat, že již bylo vyhlášeno nové nařízení a to, nařízení evropského parlamentu a rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění). Důvodem vzniku nařízení je, že Komise přijala zprávu o provádění nařízení Rady (ES) č. 44/2001. Z této zprávy vyplynulo, že fungování nařízení (ES) č. 44/2001 je v obecné rovině uspokojivé, je však zapotřebí zdokonalit uplatňování některých jeho ustanovení, dále zjednodušit volný pohyb soudních rozhodnutí a posílit přístup ke spravedlnosti. Vzhledem k tomu, že je třeba provést větší počet změn, by uведенé nařízení mělo být v zájmu srozumitelnosti a přehlednosti přepracováno.²¹ Nové nařízení zrušuje nařízení (ES) č.

¹⁹ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008. s. 125-126.

²⁰ Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel I).

²¹ Legislativa ES/EU: Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění).

44/2001, avšak použije se až ode dne 10. ledna 2015 s výjimkou článků 75 a 76, které se použijí ode dne 10. ledna 2014.

V následujících podkapitolách se budu zabývat judikaturou, vztahující se k tomuto nařízení. Je třeba dodat, že vzhledem vysoké podobnosti Bruselské úmluvy a nařízení Brusel I je judikatura Bruselské úmluvy použitelná i na nařízení Brusel I.

2.1.1 Věcná působnost

Bohatá judikatura se vztahuje již k článku 1, který se zabývá věcnou působností. Ten říká, že nařízení se vztahuje na věci občanské a obchodní bez ohledu na druh soudu. Nevztahuje se na věci daňové, celní a správní. Dále se nevztahuje na věci osobního stavu, způsobilosti fyzické osoby k právům a právním úkonům, majetkové vztahy mezi manžely a dědění, včetně dědění ze závěti; konkursy, vyrovnání a podobná řízení; sociální zabezpečení a rozhodčí řízení.²²

Otázku působnosti řešil soud v rozhodnutí *LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG v. Eurocontrol*²³. Kdybych měl stručně shrnout skutkový stav, tak šlo o to, že organizace Eurocontrol zajišťující bezpečnost letového provozu v Evropě, která za tuto službu vybírá od majitelů letadel poplatky, žalovala německou společnost LTU právě o tento poplatek u belgického soudu. LTU však namítala nedostatek příslušnosti belgického soudu, z důvodu, že spor spadá do veřejného práva. S tímto LTU neuspěla a po sérii opravných řízení souvisejících s výkonem rozhodnutí skončil spor u Německého soudu v Düsseldorfu. Ten položil ESD předběžnou otázku zda při výkladu pojmu „občanské a obchodní věci“ ve smyslu čl. 1 prvního pododstavce Úmluvy ze dne 27. září 1968 o soudní příslušnosti a o výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech je třeba použít právo státu, ve kterém bylo vydáno rozhodnutí (Belgie), nebo právo státu, ve kterém má být vydána doložka vykonatelnosti (Německo). Soudní dvůr ES stanovil pravidla výkladu a to tak, že zaprvé musí být vykládána v souladu s cíli a účelem Úmluvy a až poté se zásadami, které vyplývají z vnitrostátních právních řádů. Toto pravidlo opakuje v mnoha svých pozdějších rozhodnutích. A právě na základě tohoto pravidla soud rozhodl, že na rozhodnutí mezi

²² Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel I).

²³ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 14. října 1976, *LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG v. Eurocontrol*, C-29/76, Sb. Rozh. 1976 01541.

veřejnou autoritou a osobou soukromého práva, ve které veřejná autorita jedná při výkonu svých pravomocí, se Úmluva nepoužije a tudíž ani nebude ani použito právo některého státu.

S otázkou působnosti úzce souvisí také rozhodnutí ve věci *Netherlands v. Rüffer*²⁴. Zde se jednalo o to, že německému vlastníku se potopila jeho loď v nizozemských vodách a Nizozemci tuto loď zachránili. Za tuto záchranu však požadovali regres po německém vlastníkovi a to v civilním řízení. Avšak tato záchrana byla prováděna Nizozemskou říční policií, která je součástí veřejné moci a tudíž došlo k otázce, zda se na tento případ užije Bruselské úmluvy. Soud uvedl, že úmluva se nevztahuje na žaloby podané správcem veřejnoprávních vodních cest proti odpovědné osobě, za účelem vymáhat vynaložené náklady na odstranění vraku lodi, prováděné správcem v rámci výkonu veřejné moci a to i přes skutečnost, že se správce domáhá této náhrady u civilních soudů a nikoli ve správním řízení. Působnost úmluvy musí být určována z důvodů právních vztahů existujících mezi účastníky sporu nebo předmětu žaloby.

Poprvé ESD negativně vymezil veřejnoprávní jednání v rozhodnutí *Sonntag v. Waidmann*²⁵. Skutkově šlo o to, že při školním výletě, v rámci školy v přírodě, zemřel německý žák a byla shledána nedbalostní odpovědnost dohlížejícího učitele za tuto událost. Proti učiteli bylo vedeno trestní řízení a v rámci tohoto řízení byl vznesen nárok na náhradu škody. Soud zde uvedl, že nárok na náhradu škody jednotlivci vyplývající z trestného činu, ačkoli byl podán v rámci trestního řízení, je občanskoprávního charakteru, pokud osoba proti níž je učiněn není považována za veřejnoprávní orgán, jednající při výkonu svých pravomocí. „A ačkoli byl učitel zaměstnancem veřejné školy, tak právo na náhradu škody vznesené v trestním řízení, je stále považováno za občanskoprávní nárok. Dále se v tomto případě nelišila povinnost učitele veřejné školy od povinností, které by měl učitel škol soukromé.“²⁶ Z toho vyplývá, že pojem občanskoprávní věci ve smyslu Úmluvy zahrnuje nárok na náhradu škody podaný před trestním soudem proti učiteli státní školy, který během školního výletu způsobil žákovi škodu v důsledku zaviněného a protiprávního porušení povinnosti dohledu a to i v případě, že je škoda kryta v rámci systému veřejnoprávního sociálního pojištění.

Dalším rozhodnutím vykládajícím článek 1 je *Préservatrice foncière TIARD SA v. Staat der Nederlanden*²⁷. Francouzská pojišťovací společnost se zavázala Nizozemsku

²⁴ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 16. prosince 1980, *Netherlands v. Rüffer*, C-814/79, Sb. Rozh. 1980 03807.

²⁵ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 21. dubna 1993, *Sonntag v. Waidmann*, C-172/91, Sb. Rozh. 1993 01963.

²⁶ MAGNUS, Ulrich, MANKOWSKI, Peter. *European commentaries on Private international law: Brussels I Regulation*. Second revised edition. Munich: Sellier european law publishers, 2012. s. 56.

²⁷ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 15. května 2003, *Préservatrice foncière TIARD SA v. Staat der Nederlanden*, C-266/01, Sb. Rozh. 2003 04867.

zajišťovací smlouvou za plnění celních povinností dopravců licencovaných k vydávání TIR karnetů. Tyto karnety obecně osvobozují zboží přepravované v silniční dopravě od cel, avšak pokud by se staly nějaké nesrovnalosti, tak by dopravce cla platil. Zajišťovací smlouva byla obecně upravena občanskoprávními normami. Nizozemí tvrdilo, že některé poplatky se staly splatnými a zahájilo proti pojišťovací společnosti řízení. Avšak pojišťovací společnost namítala, že nárok patří pod článek 1 Úmluvy a tudíž nizozemské soudy nemají pravomoc rozhodovat. Opět tedy došlo na otázku vymezení působnosti. Soud stanovil, že první odstavec článku 1 Úmluvy musí být vykládán tak, že občanské a obchodní věci, ve smyslu věty první, se vztahují na nárok, který se snaží smluvní stát prosadit proti soukromoprávní osobě na základě soukromoprávní ručitelenské smlouvy, která byla uzavřena s cílem umožnit třetí osobě poskytnout ručení požadované a definované státem a v němž vztah mezi státem a ručitelem není v rámci výkonu státní moci, ale používají se pravidla použitelná mezi soukromými osobami. Celní záležitosti, ve smyslu věty druhé, nezahrnují nárok smluvního státu na vymáhání celního dluhu na základě ručení, pokud vztah mezi státem a ručitelem nespadá pod výkon státní moci. Soud tedy stanovil, že i když je stranou dohody přímo stát, nemusí jít nutně o věc vyloučenou z působnosti Úmluvy.

V rozsudku *Lechouritou v. Germany*²⁸ šlo o náhradu újmy způsobenou jednáním německých ozbrojených sil v Řecku roku 1943, kde došlo k masakru 676 obyvatel jedné obce. Žalobci se zprvu snažili dovolat práva před řeckými soudy, ty ale namítaly, že Německo má v tomto případě imunitu. Avšak řecké soudy měly pochyby v souvislosti s žalobcovým dovoláním se Bruselské úmluvy a to článku 5(3)(4), který se týká některých případů zrušení imunit a proto podal předběžné otázky Soudnímu dvoru. Ten rozhodl, že Článek 1 první pododstavec první věta Úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že soudní žaloba podaná fyzickými osobami ve smluvním státě proti jinému smluvnímu státu a směřující k získání náhrady škody utrpěné právními nástupci obětí jednáním ozbrojených sil v rámci válečných operací na území prvního státu, nespadá pod „občanské věci“ ve smyslu uvedeného ustanovení. Pokud jsou totiž spory, které jsou následkem uplatnění výsad veřejné moci jednou ze stran sporu z důvodu výkonu uvedenou stranou výjimečných pravomocí ve srovnání s pravidly obecného práva použitelnými na vztahy mezi jednotlivci, vyloučeny z pojmu „občanské a obchodní věci“, takový závěr se uplatní ještě důrazněji v případě soudní žaloby na náhradu škody, vycházející z operací provedených ozbrojenými silami, přičemž takové operace představují jeden z charakteristických úkonů státní svrchovanosti zejména

²⁸ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 15. února 2007, *Lechouritou v. Germany*, C-292/05, Sb. Rozh. 2007 I-01519.

vzhledem k tomu, že jsou rozhodnuty jednostranně a závazně příslušnými veřejnými orgány a zdají se být nerozlučně spojeny se zahraniční a obrannou politikou států. V tomto ohledu se otázka, zda úkony veřejné moci, které jsou základem takové žaloby, mají legální charakter, či nikoli, týká povahy těchto úkonů, ale nikoli oblasti, do které spadají. Vzhledem k tomu, že tato oblast musí být jako taková považována za nespádající do oblasti působnosti úmluvy, protiprávní charakter uvedených úkonů nemůže odůvodnit odlišný výklad.

Charakter smíšených veřejnoprávních-soukromoprávních sporů se mezi jednotlivými členskými státy liší. Například regulace hazardu není ve všech členských státech brána jako civilní právo, nebo alespoň některé aspekty jsou veřejnoprávní. Podobně uložení odpovědnosti za zavádějící informace v brožurě nemusí být nutně zcela soukromoprávní záležitostí. Ačkoliv má mnoho těchto činností povahu veřejného práva, jako například příkaz, aby se zabránilo unikání ionizující radiace z elektráren jiných států,²⁹ vyvolávají otázky ohledně politiky a veřejného práva, které vyžadují pečlivé zvážení. Zda považovat tyto případy za občanskou a obchodní věc je otázkou politickou, která by mohla být lépe zodpovězena dodatkem k Nařízení než judikaturou ESD.³⁰ Obecně tedy nauka dospívá na základě rozhodnutí ESD k tomu, že pod pojem „občanské a obchodní věci“ z toho hlediska, zda je věc veřejnoprávní či soukromoprávní, nelze zařadit případy, kdy se jedná o spor mezi veřejnoprávní osobou a soukromoprávní osobou na základě soukromého práva, v němž veřejnoprávní osoba jedná při výkonu svých veřejnoprávních pravomocí.³¹

2.1.2 Věcná působnost – negativní vymezení

K výkladu druhého odstavce článku 1 následovala dvojice rozhodnutí ve věci *de Cavel v. de Cavel*. V tomto případě se jednalo o rozvod mezi manžely probíhajícího u francouzského soudu, který v průběhu rozvodového řízení vydal předběžné opatření panu de Cavel, aby platil zaopatřovací příspěvek paní de Cavel. Na návrh paní de Cavel nařídily soudy v Německu výkon tohoto opatření. Avšak německý odvolací soud zastavil výkon tohoto rozhodnutí, jelikož tvrdil, že je to věcí statusovou a tudíž nelze použít Úmluvy. Paní

²⁹ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 18. května 2006, *Land Oberösterreich v Čez*, C-343/04, Sb. Rozh. 2006 I-04557.

³⁰ MAGNUS, Ulrich, MANKOWSKI, Peter. *European commentaries on Private international law: Brussels I Regulation*. Second revised edition. Munich: Sellier european law publishers, 2012. s. 57-58.

³¹ BOGDAN, Michael. *Concise introduction to EU private international law*. Groningen: Europa Law Publishing, 2006. s. 37.

de Cavel se proti tomuto odvolala a odvolací soud položil předběžné otázky. V rozsudku de Cavel I³² soud rozhodl, že výraz majetkové vztahy mezi manžely, zahrnuje nejen specifické a exkluzivní vztahy předvídané národními právními řády v případě manželství, ale také všechny vlastnické vztahy vyplývající přímo z manželských vztahů nebo rozvodu. Dále uvedl, že rozhodnutí, které povolují předběžná ochranná opatření – jako zmrazení majetku manželů – v průběhu řízení o rozvodu, nespádají do oblasti působnosti úmluvy, pokud se tato opatření týkají nebo jsou úzce spojeny s postavením osob podílejících se na rozvodovém řízení nebo majetkoprávními vztahy vyplývajícími přímo ze vztahů mezi manžely nebo rozvodu. V rozsudku de Cavel II³³ soud rozhodl, že vyživovací povinnost a nároky z ní vyplývající spadají do působnosti Úmluvy. Avšak zde je třeba zmínit poměrně nové nařízení a to nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovací povinnosti, které se ve věcech vyživovací povinnosti do budoucna použije místo nařízení Brusel I.

Ve věci C.H.W. v. G.J.H.³⁴ soud uvedl, že návrh předběžného opatření na zabezpečení dokumentů dokazujících nakládání manžela s majetkem manželky nespádají do působnosti Úmluvy, zejména pokud tato správa úzce souvisí se vztahem přímo vyplývajícím z manželského svazku.

V dalším rozhodnutí ve věci Gourdain v. Nadler³⁵ soud rozhodl, že rozhodnutí, aby de facto manažer společnosti zaplatil určitou částku do majetku společnosti, musí být považováno za řízení v kontextu konkursu, vyrovnání a podobných řízení. Soud rozhodl, že pokud mají být vyloučena z působnosti Úmluvy rozhodnutí, vztahující se ke konkursu a vyrovnání, musí z konkursu a vyrovnání přímo vycházet a být s ním úzce spojeny.

Negativní vymezení Úmluvy a tudíž její nepoužitelnost v daných vztazích je pochopitelná především z důvodu existující úpravy a to nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (Brusel IIbis) a nařízení Rady č. 1346/2000 o úpadkovém řízení.

³² Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 27. března 1979, *Jacques de Cavel proti Louise de Cavel*, C-143/78, Sb. Rozh. 1979 01055.

³³ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 6. března 1980, *Louise de Cavel proti Jacquesi de Cavelovi*, C-120/79, Sb. Rozh. 1980 00731.

³⁴ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 31. března 1982, *C.H.W. v. G.J.H.*, C-25/81, Sb. Rozh. 1982 01189.

³⁵ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 22. února 1979, *Gourdain v. Nadler*, C-133/78, Sb. Rozh. 1979 00733.

2.1.3 Rozhodčí řízení

Co se týká rozhodčího řízení, tak soud ve věci *Rich v. Impianti*³⁶ uvedl, že rozhodčí řízení je vyloučeno z působnosti úmluvy, jelikož je upraveno mezinárodními úmluvami. Tím soud myslel především Newyorskou úmluvu o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů³⁷, protože členy této úmluvy jsou zároveň všechny členské státy EU. Soud však dále uvedl, že z působnosti úmluvy je vyloučena arbitráž jako celek, včetně řízení probíhajících před národními soudy. Proto je vyloučen i spor týkající se jmenování rozhodce a to i v případě, že existence či platnost rozhodčí smlouvy je předběžnou otázkou v tomto sporu.

Ve věci *Van Uden v. Deco-Line*³⁸ bylo konstatováno, že řízení o předběžném opatření není souvisejícím řízením, ale paralelním řízením, jehož smyslem je podpora. Týká se nikoli arbitráže jako takové, ale ochrany širokého spektra práv. Jeho místo v dosahu Úmluvy je tedy dáno nikoli jeho povahou, ale povahou práv, kterým slouží k ochraně. Spadá-li předmět žádosti o předběžné opatření do rozsahu Úmluvy, je Úmluva aplikovatelná a článek 24 může založit pravomoc soudu projednávajícího žádost.³⁹

Nedávným rozhodnutím ohledně rozhodčího řízení bylo ve věci *Allianz v. West Tankers*.⁴⁰ Soud konstatoval, že vydání příkazu soudem členského státu, jímž se má zakázat určité osobě podat návrh na zahájení řízení k soudům jiného členského státu nebo v takovém řízení pokračovat na základě toho, že takové řízení je v rozporu s dohodou o rozhodčím řízení, je neslučitelné s nařízením Brusel I. Nařízení Brusel I sice vylučuje rozhodčí řízení ze své působnosti, nicméně to neznamená, že soudům členských států je odepřeno přezkoumávat platnost rozhodčích doložek. Soud dovedl, že tzv. anti-suit injunction, tedy příkaz, kterým má být zakázáno zahájit nebo pokračovat v řízení před jiným členským státem, je neslučitelné s nařízením Brusel, tedy že není možné, aby soud jednoho členského státu zakázal soudu jiného členského státu zahájit nebo pokračovat v řízení, ve kterém si sám přezkoumá, jestli daná rozhodčí doložka je či není platná a použitelná.⁴¹

³⁶ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 25. července 1991, *Rich v. Impianti*, C-190/89, Sb. Rozh. 1991 I-03855.

³⁷ Úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů podepsaná dne 10. června 1985 v New Yorku

³⁸ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 17. listopadu 1998, *Van Uden v. Deco-Line*, C-391/95, Sb. Rozh. 1998 I-07091.

³⁹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzity, 2006. s. 189.

⁴⁰ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 10. února 2009, *Allianz v. West Tankers*, C-185/07, Sb. Rozh. 2009 I-00663.

⁴¹ LYČKA, Martin a kol. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie*. Praha: Linde, 2010. s. 391.

2.1.4 Pravomoc

Nejrozsáhlejší část judikatury se věnuje určování pravomoci dle nařízení Brusel I. Nařízení rozlišuje pravomoc obecnou (čl. 2), alternativní (čl. 5 až 7), speciální (čl. 8 až 21), výlučnou (čl. 22), založenou prorogační dohodou (čl. 23) a založenou podřízením se zahájenému řízení (čl. 24).

Co se týče obecné pravomoci, tak rozhodující je domicil žalovaného. Ve věci *Group Josi v. UGIC*⁴² soud uvedl, že Bruselská úmluva je aplikovaná tam, kde má žalovaný svůj domicil nebo sídlo ve členském státu, a to i když žalující je domicilován v nesmluvním státě. Jinak by tomu bylo pouze ve výjimečných případech, kde stanoví výslovné ustanovení Úmluvy, že aplikace norem o pravomoci, které stanoví, jsou závislé na domicilu žalujícího daného ve smluvním státě.

Ve věci *Owusu v. Jackson*⁴³ ESD konstatoval, že Úmluva brání tomu, aby soud smluvního státu prohlásil, a to i přesto, že není dána příslušnost soudu jiného smluvního státu nebo spor nemá žádný vztah k jinému smluvnímu státu, že není dána jeho příslušnost, která pro něj vyplývá z článku 2 uvedené úmluvy, z důvodu, že je vhodnější, aby dotčený spor rozhodl soud státu, jenž není smluvním státem úmluvy.

První rozhodnutí tedy říká, že nezáleží, zda je žalovaný z nesmluvního státu. Rozhodující pro užití Úmluvy bude domicil žalovaného. Rozhodnutí *Owusu* upřesnilo výklad pojmu „mezinárodní prvek“, který je nutnou podmínkou pro aplikaci Bruselské úmluvy, potažmo nařízení Brusel. Stanovilo, že mezinárodní prvek může spočívat i v právním vztahu ke třetímu, tedy nesmluvnímu státu, čímž aplikovatelnost Bruselské úmluvy a nařízení Brusel rozšířilo i na případy, kdy jsou obě strany sporu spojené pouze s jedním smluvním státem.⁴⁴

Alternativní pravomoc dává žalobci na výběr zvolit jiné sudiště než dle domicilu žalovaného, pokud splní nařízením stanovené předpoklady.

V článku 5 má tedy žalobce možnost žalovat i dle místa plnění závazku. K tomuto se ESD vyjádřil v rozsudku *Tessili v. Dunlop*⁴⁵, že "Místo plnění povinnosti" ve smyslu článku 5 (1) Úmluvy, bude stanovena v souladu s pravidly kolizního práva soudu, který ve

⁴² Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. července 2000, *Group Josi v. UGIC*, C-412/98, Sb. Rozh. 2000 I-05925.

⁴³ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 1. března 2005, *Owusu v. Jackson*, C-281/02, Sb. Rozh. 2005 I-01383.

⁴⁴ LYČKA, Martin a kol. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie*. Praha: Linde, 2010. s. 388.

⁴⁵ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 6. října 1976, *Tessili v. Dunlop*, C-12/76, Sb. Rozh. 1976 01473.

věci rozhoduje. Ve věci *De Bloos v. Bouyer*⁴⁶ ESD konstatoval, že k určení místa plnění se vychází z konkrétního sporného závazku a příslušný je soud, v jehož obvodu měla být splněna smluvní povinnost, v důsledku jejíhož porušení vznikla žalobci škoda.

V nedávném rozhodnutí ve věci *Electrosteel v. Edil*⁴⁷ soud řekl, že Článek 5 bod 1 písm. b) první odrážka Nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že v případě zásilkového prodeje musí být místo, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno, určeno na základě ustanovení této smlouvy. Aby se ověřilo, zda je místo dodání určeno „podle smlouvy“, musí vnitrostátní soud, který se věcí zabývá, zohlednit všechna relevantní ujednání a doložky této smlouvy, které mohou jasně určovat toto místo, včetně ujednání a doložek obecně známých a zakotvených zvyklostmi mezinárodního obchodu, jako jsou Incoterms („international commercial terms“) vypracované Mezinárodní obchodní komorou ve znění zveřejněném v roce 2000. Pokud nelze místo dodání určit na tomto základě bez odkazu na hmotné právo použitelné na smlouvu, je tímto místem místo fyzického předání zboží, na základě něhož kupující nabyl nebo měl nabýt oprávnění skutečně s tímto zbožím nakládat v konečném místě určení prodeje.

Co se týče deliktů žalob, tak v rozsudku ve věci *Verein für Konsumenteninformation v. Karl Heinz Henkel*⁴⁸ soud uvedl, že pravidla o příslušnosti stanovená v Úmluvě musí být vykládána v tom smyslu, že preventivní žaloba organizace na ochranu spotřebitelů za účelem zabránit obchodníkovi v použití nekalosoutěžních výrazů ve smlouvách s jednotlivci, je záležitostí týkající se deliktů nebo kvazideliktů odpovědnosti ve smyslu článku 5(3) Úmluvy.

Pravomoc speciální je založena především na ochraně slabší strany. Tato pravomoc se týká pracovních, pojistných a spotřebitelských smluv.

⁴⁶ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 6. října 1976, *De Bloos v. Bouyer*, C-14/76, Sb. Rozh. 1976 01497.

⁴⁷ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 9. června 2011, *Electrosteel v. Edil*, C-87/10, Sb. Rozh. 2011 I-04987.

⁴⁸ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 1. října 2002, *Verein für Konsumenteninformation v. Karl Heinz Henkel*, C-167/00, Sb. Rozh. 2002 I-08111.

2.2 Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o soudní příslušnosti, uznání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (Nařízení Brusel IIbis)

Nařízení Brusel IIbis vstoupilo v platnost 1. srpna 2004, avšak použitelné bylo až od 1. března 2005. Toto nařízení je pokračováním snahy vytvořit jednotný justiční prostor, v tomto případě, ve věcech manželských a rodičovské zodpovědnosti. Rada se rozhodla upravit tyto dva instituty v jediném předpise, jelikož předpisy o rodičovské zodpovědnosti jsou často používány v souvislosti s řízením ve věcech manželských.

2.2.1 Věcná působnost

V článku 1 Nařízení je upravena věcná působnost a to tak, že se nařízení vztahuje, bez ohledu na druh soudu, na občanskoprávní věci týkající se rozvodu, rozluky nebo prohlášení manželství za neplatné a přiznání, výkon, převedení a úplné nebo částečné odnětí rodičovské zodpovědnosti.⁴⁹

Z judikatury jako první bude zmíněno, již výše uvedené rozhodnutí de Cavel II, ve kterém soud uvedl, že vyživovací povinnost a nároky z ní vyplývající spadají do působnosti Bruselské úmluvy (později nařízení Brusel I a dnes nařízení Rady (ES) č. 4/2009). (K tomuto rozhodnutí bližší výklad výše)

Další rozhodnutí, je ve věci C⁵⁰. Jednalo se o to, že švédský sociální výbor rozhodl o okamžitém převzetí péče o dvě děti paní C, za účelem jejich umístění do pěstounské rodiny. Paní C se však krátce po vydání rozhodnutí přestěhovala i s dětmi do Finska. Jelikož mezi severskými státy existuje spolupráce ve správních záležitostech, švédská policie požádala finskou policii o pomoc, která nařídila rozhodnutím předání dětí švédské policii. Proti tomuto se paní C odvolala u finských soudů. Nejvyšší správní soud rozhodl, že je potřeba rozhodnout o rozsahu působnosti nařízení, jelikož rozhodnutí o převzetí péče o dítě má ve Finsku veřejnoprávní povahu.

⁴⁹ Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o soudní příslušnosti, uznání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti

⁵⁰ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 27. listopadu 2007, C, C-167/00, Sb. Rozh. 2007 I-10141.

Soudní dvůr rozhodl, že článek 1 odst. 1 nařízení Brusel IIbis, musí být vykládán tak, že jediné rozhodnutí, které nařizuje okamžité převzetí péče o dítě a jeho umístění mimo vlastní rodinu do pěstounské rodiny, spadá pod pojem „občanskoprávní věci“ ve smyslu tohoto ustanovení, pokud toto rozhodnutí bylo přijato v rámci pravidel veřejného práva na ochranu dítěte. Dále, že Nařízení, musí být vykládáno tak, že harmonizovanou vnitrostátní úpravu týkající se uznávání a výkonu správních rozhodnutí o převzetí péče o osoby a o jejich umístění, přijatou v rámci severské spolupráce, nelze použít na rozhodnutí o převzetí péče o dítě, které spadá do působnosti tohoto nařízení. A dále s výhradou posouzení skutkového stavu, k němuž je příslušný pouze předkládající soud, musí být Nařízení, vykládáno tak, že je použitelné *ratione temporis* v takové věci, jako je věc v původním řízení. Zásadní tedy je, že za občanskoprávní věci se mohou považovat i opatření v rámci veřejného práva.

2.2.2 Příslušnost

V článku 3 Nařízení je upravena obecná příslušnost ve věcech rozvodu, rozluky nebo prohlášení za neplatné a to tak, že příslušné jsou soudy dle obvyklého bydliště nebo jehož státními příslušníky jsou oba manželé.

K druhé zmíněné věci se váže rozhodnutí ve věci *Hadadi v. Hadadi*⁵¹. Hadadiovi byli maďarští manželé, kteří se přestěhovali do Francie a tam získali státní občanství. Jako první podal pan Hadadi návrh na rozvod u maďarského soudu. Poté podala návrh na rozvod paní Hadadi u francouzského soudu. Jako první rozhodl o rozvodu maďarský soud. Francouzský soud považoval návrh za nepřipustný a paní Hadadi se proti tomuto odvolala. Odvolací soud rozhodl, že maďarský rozsudek nemůže být ve Francii uznán a prohlásil návrh paní Hadadi za přípustný. Proti tomu podal pan Hadadi dovolání u Francouzského nejvyššího soudu. Ten následně podal předběžné otázky ESD.

ESD rozhodl, že v případě, kdy soud dožádaného členského státu musí na základě čl. 64 odst. 4 Nařízení zkoumat, zda by byl soud členského státu původu soudního rozhodnutí příslušný podle čl. 3 odst. 1 písm. b) téhož Nařízení, brání posledně uvedené ustanovení tomu, aby soud dožádaného členského státu považoval manžele, kteří jsou oba státními příslušníky jak tohoto členského státu, tak i členského státu původu, výlučně za státní příslušníky dožádaného členského státu. Tento soud musí naopak přihlídnout k tomu, že

⁵¹ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 16. července 2009, *Laszlo Hadadi (Hadady) proti Csilla Marta Mesko, épouse Hadadi (Hadady)*, C-168/08, Sb. Rozh. 2009 I-06871.

manželé jsou rovněž státními příslušníky členského státu původu, a že tamní soudy by proto mohly být příslušné k projednání věci. Dále, jsou-li oba manželé státními příslušníky dvou stejných členských států, brání čl. 3 odst. 1 písm. b) Nařízení tomu, aby byla příslušnost soudů jednoho z těchto členských států vyloučena z důvodu, že navrhovatele k tomuto členskému státu neváže žádné další pouto. Soudy členských států, s nimiž manželé pojí státní příslušnost, jsou naopak na základě tohoto ustanovení příslušné k projednání věci, takže si manželé mohou podle svého uvážení zvolit soud členského státu, jemuž bude spor předložen.

Články 6 a 7 se soud zabýval ve věci *Lopez v. Lopez*⁵². Švédka paní Lopez se provdala za Kubánce pana Lopeze a poté spolu žili ve Francii. Návrh na rozvod podala paní Lopez u švédského soudu, ten ale rozhodl, že k tomuto jsou dle Nařízení příslušné francouzské soudy. Paní Lopez proti tomuto podala opravný prostředek, jelikož tvrdila, že výlučná příslušnost se nepoužije, protože odpůrce nespĺňuje předpoklady výlučné příslušnosti a tudíž může vnitrostátní právo založit příslušnost švédských soudů. Švédský nejvyšší soud poté předložil ESD předběžnou otázku.

ESD rozhodl, že články 6 a 7 Nařízení, musí být vykládány v tom smyslu, že v rámci rozvodového řízení, pokud odpůrce nemá ani obvyklé bydliště v některém členském státě, ani není státním příslušníkem některého členského státu, nemohou soudy členského státu zakládat svou příslušnost k rozhodnutí o tomto návrhu na svém vnitrostátním právu, pokud jsou podle článku 3 uvedeného nařízení příslušné soudy jiného členského státu.

V článku 8 je upravena obecná příslušnost ve věcech rodičovské zodpovědnosti a základním kritériem je obvyklé bydliště. K tomu se ESD vyjádřil ve věci *A*⁵³. Paní A je matkou tří dětí. Všichni jsou státní příslušníci Švédska. Jedno léto jela celá rodina na prázdniny do Finska, ale zůstali tam i po dobu po prázdninách. Bydleli v obytných vozech, v kempech, případně u příbuzných a po celou dobu děti nechodily do školy. Nakonec tam požádali o přidělení sociálního bydlení. O půl měsíce později převzal výbor pro zajištění základních potřeb rozhodnutím děti do své péče a umístil je do rodinného domova, neboť děti zůstaly opuštěné. Toto rozhodnutí paní A se svým manželem napadli návrhem na zrušení, avšak neuspěli. Nakonec se paní A odvolala u Finského nejvyššího správního soudu na nedostatek příslušnosti finských soudů, jelikož děti jsou švédskými státními příslušníky a mají ve Švédsku již delší dobu trvalé bydliště, a tudíž by měly rozhodovat švédské soudy. K tomuto položil soud předběžnou otázku ESD. Ten rozhodl, že pojem „obvyklé bydliště“

⁵² Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 27. listopadu 2007, *C*, C-167/00, Sb. Rozh. 2007 I-10141.

⁵³ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 2. dubna 2009, *A*, C-523/07, Sb. Rozh. 2009 I-02805.

podle čl. 8 odst. 1 Nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že toto bydliště odpovídá místu, které vykazuje určitou integraci dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí. Za tímto účelem musí být přihlédnuto zejména k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i k rodinným a sociálním vazbám dítěte v uvedeném státě. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit místo obvyklého bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě.

Pojem obvyklé bydliště je dále rozebírán v rozhodnutí ve věci *Mercredi v. Chaffe*⁵⁴ a soud k výše zmíněnému rozhodnutí přidal, že v případě, že by použití výše uvedených kritérií ve věci v původním řízení vedlo k závěru, že obvyklé bydliště dítěte nelze určit, by musel být příslušný soud určen na základě kritéria „přítomnosti dítěte“ ve smyslu článku 13 nařízení.

Články 10 a 11 upravují příslušnost v případě únosu a navrácení dítěte. V věci *Povse v. Alpago*⁵⁵ soud rozhodl, že článek 10 písm. b) bod iv) nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že předběžné opatření není „rozhodnutí o právu péče o dítě, které neobsahuje navrácení dítěte,“ ve smyslu tohoto ustanovení a nemůže vést k přechodu příslušnosti na členský stát, do něhož bylo dítě protiprávně přemístěno a článek 11 odst. 8 Nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že rozhodnutí příslušného soudu nařizující navrácení dítěte spadá do působnosti tohoto ustanovení, a to i když mu nepředchází konečné rozhodnutí téhož soudu o právu péče o dítě.

2.2.3 Předběžná opatření

K překážce litispence, předběžným opatřením a uznání rozhodnutí se ESD vyjádřil ve věci *Purrucker v. Vallés Pérez*⁵⁶. Určil, že ustanovení čl. 19 odst. 2 (překážka litispence) nařízení nejsou použitelná v případě, že je za účelem vydání opatření ve věci rodičovské zodpovědnosti nejprve zahájeno řízení u soudu jednoho členského státu pouze za

⁵⁴ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 22. prosince 2010, *Barbara Mercredi proti Richard Chaffe*, C-497/10, Sb. Rozh. 2010 I-14309.

⁵⁵ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 1. července 2010, *Doris Povse proti Mauro Alpago*, C-211/10, Sb. Rozh. 2010 I-06673.

⁵⁶ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, *Bianca Purrucker proti Guillermo Vallés Pérez*, C-296/10, Sb. Rozh. 2010 I-11163.

účelem nařízení předběžných opatření ve smyslu článku 20 tohoto Nařízení a později je návrh směřující k vydání těchto opatření, ať již ve formě předběžných opatření nebo konečného rozhodnutí, zahájeno řízení u soudu jiného členského státu příslušného k rozhodnutí ve věci samé ve smyslu téhož Nařízení.

Skutečnost, že je u soudu členského státu zahájeno řízení o předběžných opatřeních nebo že je v rámci takového řízení přijato rozhodnutí a že z informací obsažených v podaném návrhu nebo přijatém rozhodnutí nevyplývá, že je soud, před nímž probíhá řízení o předběžných opatřeních, příslušný ve smyslu nařízení č. 2201/2003, nemá nezbytně za důsledek vyloučení existence – v souladu s tím, co případně dovoluje vnitrostátní právo tohoto členského státu – návrhu na zahájení řízení ve věci samé souvisejícího s návrhem na předběžná opatření a obsahujícího poznatky mající prokázat, že soud, před nímž řízení probíhá, je příslušný ve smyslu tohoto nařízení. Pokud i přes úsilí vynaložené soudem, který zahájil řízení později, informovat se u účastníka řízení, který se dovolává překážky věci zahájené, u soudu, který zahájil řízení jako první, a u ústředního orgánu nedisponuje soud, který zahájil řízení později, žádnými poznatky, které by umožňovaly určit předmět návrhu podaného u jiného soudu a věc, ve které byl návrh podán, a které by směřovaly zejména k doložení příslušnosti tohoto soudu v souladu s nařízením č. 2201/2003, a pokud z důvodů zvláštních okolností zájem dítěte vyžaduje přijetí rozhodnutí, které lze uznat v jiných členských státech, než je členský stát soudu, který zahájil řízení později, je nutné, aby posledně uvedený soud po uplynutí přiměřené lhůty za účelem obdržení odpovědí na položené otázky pokračoval v přezkumu návrhu, který mu byl předložen. Délka této přiměřené lhůty musí být určena v souladu se zájmem dítěte s ohledem na konkrétní okolnosti dotčeného sporu.

K předběžným opatřením se také váže již výše zmiňované rozhodnutí ve věci A⁵⁷, které říká, že o takovém zajišťovacím opatření, jakým je převzetí dětí do péče, může rozhodnout vnitrostátní soud podle článku 20 nařízení č. 2201/2003, jestliže jsou splněny následující podmínky:

- dotčená opatření musí být naléhavá;
- musí se týkat osob nacházejících se v dotčeném členském státě a

⁵⁷ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 2. dubna 2009, A, C-523/07, Sb. Rozh. 2009 I-02805.

– musí mít dočasnou povahu.

Přijetí uvedeného opatření i jeho závaznost jsou stanoveny v souladu s vnitrostátním právem. Po přijetí zajišťovacího opatření není vnitrostátní soud povinen postoupit věc soudu jiného členského státu, který je příslušný ve věci samé. Pokud to však vyžaduje nejlepší zájem dítěte, musí vnitrostátní soud, který předběžná či zajišťovací opatření přijal, informovat o jejich přijetí, přímo nebo prostřednictvím ústředního orgánu určeného podle článku 53 nařízení č. 2201/2003, příslušný soud jiného členského státu.

V tomtéž rozhodnutí je ještě pojednáno o přezkoumání příslušnosti dle článku 17 Nařízení a to tak, že pokud soud jednoho členského státu není příslušný, prohlásí tento soud bez návrhu svou nepříslušnost, aniž by byl povinen postoupit věc jinému soudu. Pokud to však vyžaduje ochrana nejlepšího zájmu dítěte, je vnitrostátní soud, který bez návrhu prohlásil svou nepříslušnost, povinen informovat o tom, přímo nebo prostřednictvím ústředního orgánu určeného podle článku 53 nařízení č. 2201/2003, příslušný soud jiného členského státu. Z tohoto vyplývá, že není nutné věc jinému soudu postoupit.

3. Římská úmluva, Nařízení Řím I a Nařízení Řím II

Tato kapitola se věnuje judikatuře k Římské úmluvě a Římským nařízením. Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy byla uzavřena v roce 1980 mezi tehdejšími členskými státy EHS. Přestože Římská úmluva není součástí práva ES, na základě zvláštních protokolů k Římské úmluvě připojených, podléhá autoritativnímu výkladu ESD.⁵⁸ Roku 2002 byly Zelenou knihou o transformaci Římské úmluvy z roku 1980 o právu rozhodném pro smluvní závazky v komunitární nástroj a o její modernizaci⁵⁹ zahájeny konzultace o transformaci Římské úmluvy na nástroj Společenství.

Tak se také stalo a to nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) ze dne 17. června 2008. Co se týče časové působnosti, tak článek 28 stanoví, že se Nařízení použije na smlouvy uzavřené po 17. prosinci 2009⁶⁰. Na smlouvy uzavřené před tímto datem je třeba použít Římskou úmluvu, proto je stále velmi aktuálním dokumentem. Jak název Úmluvy a Nařízení napovídá, předmětem těchto nástrojů je kolizní úprava smluvních závazků.

Kolizní úpravu mimosmluvních závazků nalezneme v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II). Takto Římská nařízení tvoří celek, upravující závazkové vztahy jak smluvní, tak mimosmluvní. Obě Nařízení mají za cíl udržet a rozvíjet prostor svobody, bezpečnosti a práva.

V roce 2006 byl předložen Komisí návrh Nařízení Rady (EU) kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky (Řím III)⁶¹. V rámci přijímání tohoto nařízení nedošlo k jednomyslnému rozhodnutí. Některé členské státy daly najevo, že existují nepřekonatelné překážky, bránící přijetí jednotného postoje.

⁵⁸ PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008. s. 213-214.

⁵⁹ Green paper on the conversion of the Rome Convention of 1980 on the law applicable to contractual obligations into a Community instrument and its modernisation / COM/2002/0654 final, Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52002DC0654:EN:HTML>>.

⁶⁰ Legislativa ES/EU: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) ze dne 17. června 2008.

⁶¹ Návrh NAŘÍZENÍ RADY (EU), kterým se zavádí posílená spolupráce v oblasti rozhodného práva ve věcech rozvodu a rozluky [KOM(2010) 104 v konečném znění], Dostupné na <http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2009_2014/documents/com/com_com%282010%290105_/com_com%282010%290105_cs.pdf>.

Nicméně v rámci posílené spolupráce se toto nařízení aplikuje v některých členských státech^{62,63}. Česká republika se zatím k posílené spolupráci nepřidala.

Je vhodné dodat, že komise také předložila zelenou knihu o dědictví a závětech, která začíná tímto odůvodněním: „Zvýšená mobilita osob v prostoru bez vnitřních hranic, stejně jako rostoucí počet svazků mezi příslušníky různých členských států, které jsou často doprovázeny nabýváním majetku nacházejícího se na území několika států Unie, značně komplikují dědictví. Potíže, s nimiž se setkávají účastníci mezistátního dědického řízení, jsou z větší části dány rozdílností základních norem, procesních norem a pravidel pro konfliktní zákonné předpisy upravujících tuto oblast v jednotlivých členských státech. Normy mezinárodního soukromého práva Společenství, které byly dosud přijaty, oblast dědictví vůbec neřeší. Přijetí harmonizovaných předpisů na celoevropské úrovni se tedy jeví jako nezbytné.“⁶⁴ Tímto harmonizovaným předpisem mělo být Nařízení Řím IV, nicméně jeho přijetí zatím není aktuální.

3.1 Judikatura Římské úmluvy

V následujícím judikátu bylo potřeba rozhodnout o výkladu článku 4 Římské úmluvy. Jedná se o případ *Intercontainer Interfrigo SC (ICF) proti Balkenende Oosthuizen BV a MIC Operations BV*⁶⁵. Během srpna 1998 uzavřela belgická společnost ICF s nizozemskými společnostmi Balkenende a MIC ústní dopravní nájemní smlouvu. Společnost ICF, z pověření společnosti MIC, poskytla společnosti Balkenende nákladní vozy. Společnost ICF poslala návrh smlouvy určující belgické právo jako rozhodné, ale tento návrh nebyl nikdy podepsán. Nicméně ujednání z ústní smlouvy byly plněny. 27.11.1998 a 22.12.1998 poslala společnost ICF společnosti MIC dvě faktury za poskytnuté služby. První faktura nebyla uhrazena, proto 7.9.2001 ICF vyzvala společnost Balkenende a MIC k zaplacení faktury. Společnosti nezaplatily a proto 24.12.2002 žalovala společnost ICF společnost Balkenende a MIC u nizozemského soudu o zaplacení částky a daně z přidané hodnoty. Společnosti Balkenende a MIC namítly promlčení pohledávky a to na základě práva

⁶² COUNCIL DECISION of 12 July 2010 authorising enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation, Dostupné na <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2010:189:0012:0013:EN:PDF>>.

⁶³ Legislativa ES/EU: COUNCIL REGULATION (EU) No 1259/2010 of 20 December 2010 implementing enhanced cooperation in the area of the law applicable to divorce and legal separation.

⁶⁴ Zelená kniha o dědictví a závěti / KOM/2005/65 v konečném znění, Dostupné na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/cs/com/2005/com2005_0065cs01.pdf>.

⁶⁵ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 6. října 2009, *Intercontainer Interfrigo SC (ICF) v. Balkenende Oosthuizen BV a MIC Operations BV*, C-133/08, Sb. Rozh. 2009 I-09687.

rozhodného pro smlouvu, což má být nizozemské. Avšak společnost ICF namítala, že právo promlčeno není, jelikož rozhodným právem je právo belgické. Po sérii opravných prostředků nakonec nizozemský soud položil předběžné otázky, zabývající se výkladem článku 4.

V tomto případě tedy nebylo stranami zvoleno právo, kterým se jejich vztah řídí. Nizozemské soudy se opíraly o pravidlo v článku 4(4), kdy se použije právo země, se kterou smlouva nejúžeji souvisí, přičemž smlouvu kvalifikovaly jako přepravní smlouvu. Avšak položili si také otázku, zda by nešlo použít článek 4(5), stanovící že k domněnkám uvedeným v odstavcích 2, 3 a 4 se nepřihlíží, vyplývá-li z okolností jako celku, že smlouva úžeji souvisí s jinou zemí.

ESD rozhodl, že článek 4 odst. 4 poslední věta Úmluvy, musí být vykládán v tom smyslu, že kolizní kritérium stanovené v uvedeném čl. 4 odst. 4 druhé větě se použije na dopravní nájemní (charterovou) smlouvu, která není smlouvou na jednu cestu, pouze v případě, že hlavním účelem smlouvy není pouhé poskytnutí dopravního prostředku, ale přeprava zboží jako taková. Článek 4 odst. 1 druhá věta této úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že část smlouvy se může řídit právem, jež se liší od práva rozhodného pro zbytek smlouvy pouze v případě, že je její předmět nezávislý. Pokud je kolizní kritérium použité na dopravní nájemní (charterovou) smlouvu kritériem stanoveným v čl. 4 odst. 4 uvedené úmluvy, musí se toto kritérium použít na smlouvu jako celek, ledaže je smluvní část týkající se přepravy na zbytku smlouvy nezávislá. Článek 4 odst. 5 téže úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že pokud z okolností jako celku jasně vyplývá, že daná smlouva souvisí úžeji s jinou zemí, než je země určená na základě jednoho z kritérií stanovených v uvedeném čl. 4 odst. 2 až 4, přísluší soudu, aby nepoužil tato kritéria a použil právo země, se kterou uvedená smlouva souvisí nejúžeji odůvodňující Giulianovou a Lagardovou zprávou, že čl. 4 odst. 5 ponechává soudu „určitý prostor pro uvážení ohledně toho, zda v konkrétním případě okolnosti jako celek odůvodňují neuplatnění domněnek v odstavcích 2, 3 a 4“, a že takové ustanovení tvoří „nezbytnou protiváhu obecné kolizní normy, která má být použita téměř na všechny druhy smluv“.

Další výklad byl třeba ve věci Heiko Koelzsch proti État du Lucemburské velkovévodství⁶⁶. Němec pan Koelzsch byl zaměstnán jako řidič v mezinárodní dopravě u lucemburské společnosti Gasa. Roku 1998 uzavřeli pracovní smlouvu, ve které byla dojednána výlučná příslušnost lucemburských soudů. Ředitel společnosti Gasa dopisem ze

⁶⁶ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 15. března 2011, *Heiko Koelzsch v. État du Lucemburské velkovévodství*, C-29/10, Sb. Rozh. 2011 I-01595.

dne 13.3.2001 vypověděl pracovní poměr panu Koelzschovi ke dni 15.5.2001. Avšak pan Koelzsch tvrdil, že 23.3.2001 dostal okamžitou ústní výpověď. A jelikož byl v Německu náhradním členem rady zaměstnanců, považuje výpověď za rozpornou s kogentními normami německého práva, které chrání členy takové rady před výpovědí. První se pan Koelzsch bránil u německých soudů, ale ty se považovaly za nepřislušné. Poté podal žalobu na náhradu škody z důvodu neplatnosti výpovědi u lucemburského soudu.

Pan Koelzsch tvrdil, že na pracovní smlouvu a mzdové nároky se obecně uplatní lucemburské právo, avšak na výpověď je nutné uplatnit právo německé. Toto tvrzení odůvodnil argumentem, že byl náhradním členem rady zaměstnanců a proto je na něj nutné uplatnit ustanovení německého práva, které představuje kogentní ustanovení na ochranu zaměstnance ve smyslu čl. 6 odst. 1 Římské úmluvy, a že jeho použití nelze tudíž vyloučit. Podle jeho názoru je proto nutné určit právo rozhodné pro pracovní smlouvu podle čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy. Toto lucemburský soud odmítl. Proto pan Koelzsch podal v Lucembursku žalobu proti Lucemburskému velkovévodství a požadoval náhradu škody z důvodu nesprávného fungování soudnictví, jelikož soudy porušily článek 6 Římské úmluvy. Poté lucemburský soud položil předběžnou otázku ESD.

Rozhodující byl výklad hraničního určovatele země, v níž zaměstnanec „obvykle vykonává svoji práci“. ESD rozhodl, že článek 6 odst. 2 písm. a) Úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že v případě, kdy zaměstnanec vykonává svou činnost ve více než jednom smluvním státě, je zemí, v níž zaměstnanec při plnění smlouvy obvykle vykonává svoji práci ve smyslu tohoto ustanovení, země, v níž nebo z níž zaměstnanec s přihlédnutím ke všem okolnostem, které charakterizují uvedenou činnost, plní podstatnou část svých povinností vůči svému zaměstnavateli. V tomto případě měl tedy soud zejména určit, ve kterém státě se nachází místo, ze kterého zaměstnanec uskutečňuje své služební jízdy, dostává příkazy ke svým služebním jízdám a organizuje svoji práci, jakož i místo, kde se nacházejí pracovní nástroje. Musí rovněž ověřit do jakých míst je přeprava převážně uskutečňována, na jakých místech se provádí překládka zboží, jakož i do jakého místa se zaměstnanec po uskutečnění svých služebních jízd vrací.

Další spor týkající se pracovní smlouvy byl ve věci Jan Voogsgeerd proti Navimer SA⁶⁷. Nizozemec pan Voogsgeerd uzavřel 7.8.2001 pracovní smlouvu s lucemburskou společností Navimer. Rozhodným právem bylo sjednáno lucemburské právo. Svou činnost

⁶⁷ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 15. prosince 2011, *Jan Voogsgeerd v. Navimer SA*, C-384/10, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.

vykonával jako vedoucí inženýr na palubě lodi v Severním moři. 8.4.2002 společnost pana Voogsgeerda propustila. Proti tomuto podal žalobu u belgického soudu s tím, že je třeba použít kogentní ustanovení belgického práva dle čl. 6 odst. 1 Úmluvy, použitelná při neexistenci volby práva mezi stranami dle čl. 6 odst. 2. Tvrdil, že je nutné ho považovat za vázaného pracovní smlouvou s belgickou společností Naviglobe, neboť v rámci výkonu své činnosti se musel stále vydávat do Antverp, aby byl přítomen u nakládky lodí a přijímal pokyny od svého zaměstnavatele, které mu byly předávány prostřednictvím Naviglobe. Případ prošel belgickými soudy, a jelikož vznikla pochybnost, zda by nemohla být společnost Naviglobe považována za provozovnu společnosti Navimer, byly položeny předběžné otázky.

Podstatou otázek bylo, zda takové okolnosti, jako je místo skutečného výkonu práce zaměstnance, místo, kde se zaměstnanec musí hlásit a kde dostává pokyny k výkonu své činnosti, a faktická provozovna zaměstnavatele mají vliv na určení práva použitelného na pracovní smlouvu ve smyslu čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy. ESD rozhodl, že článek 6 odst. 2 Úmluvy, musí být vykládán v tom smyslu, že vnitrostátní soud, který má ve věci rozhodnout, musí nejprve zjistit, zda zaměstnanec při plnění smlouvy vykonává obvykle práci v jediné zemi, která je zemí, v níž nebo z níž zaměstnanec s přihlédnutím ke všem okolnostem, které charakterizují uvedenou činnost, plní podstatnou část povinností vůči svému zaměstnavateli. V případě, že by měl předkládající soud za to, že nemůže o sporu, který mu byl předložen, rozhodnout podle čl. 6 odst. 2 písm. a) této Úmluvy, musí být čl. 6 odst. 2 písm. b) uvedené Úmluvy vykládán následovně: pojem „provozovna, u které je zaměstnanec zaměstnán“, musí být chápán tak, že se jedná výlučně o provozovnu, která zaměstnance přijala do zaměstnání, a nikoli o provozovnu, s níž je propojen tím, že v ní skutečně vykonává práci; právní subjektivita nepředstavuje požadavek, který musí provozovna zaměstnavatele ve smyslu tohoto ustanovení splňovat; provozovna jiného podniku, než je podnik, který vystupuje formálně jako zaměstnavatel, s nímž je tento podnik provázán, může být kvalifikována jako „provozovna“, jestliže objektivní okolnosti umožňují prokázat existenci skutečné situace, která se odlišuje od situace vyplývající ze smlouvy, a to přesto, že na tento jiný podnik nebyla formálně přenesena řídicí pravomoc.

Dalším pracovním sporem byl případ Anton Schlecker proti Melitta Josefa Boedeker⁶⁸. je poprvé žádán o to, aby se vyjádřil k působnosti tzv. „únikové“ doložky.

⁶⁸ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 12. září 2013, *Anton Schlecker v. Melitta Josefa Boedeker*, C-64/12, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.

Německá státní příslušnice paní Boedeker byla dlouhodobě v Německu zaměstnaná v německé společnosti Schlecker. Na základě nové smlouvy byla několik let zaměstnána jako pracovník odbytu s tím, že svou činnost vykonávala v Nizozemí. Toto místo bylo zrušeno a paní Boedeker byla vyzvána, aby za stejných podmínek převzala pracovní místo v Německu. Tak paní Boedeker učinila, ačkoli proti této změně podala stížnost. Následně zahájila různá soudní řízení v Nizozemsku. Na základě jednoho z nich jí bylo přiznáno odstupné. Proti tomuto podala společnost Schlecker odvolání. Mellita Josefa Boedeker v této souvislosti navrhovala, aby se na smlouvu podepsanou mezi stranami použilo nizozemské právo a aby byla společnosti Schlecker uložena povinnost znovu ji zařadit na místo „odpovědného pracovníka pro Nizozemsko“. Naproti tomu společnost Schlecker tvrdí, že rozhodným právem je německé právo, neboť všechny okolnosti svědčí o užší vazbě s Německem.

Nizozemský soud následně položil předběžné otázky, zda vykládat článek 6 v tom smyslu, že pokud zaměstnanec při plnění pracovní smlouvy vykonává práci nejen obvykle, ale i dlouhodobě a nepřetržitě v jedné a téže zemi, je v každém případě nutné použít právní úpravu této země, i když všechny ostatní okolnosti svědčí o úzké vazbě pracovní smlouvy s jinou zemí? ESD rozhodl, že čl. 6 odst. 2 Římské úmluvy musí být vykládán v tom smyslu, že i v případě, že zaměstnanec při plnění pracovní smlouvy vykonává práci obvykle, dlouhodobě a nepřetržitě v jedné a téže zemi, může vnitrostátní soud na základě poslední části věty tohoto ustanovení nepoužít právo této země, jestliže z celkových okolností vyplývá, že existuje užší vazba mezi uvedenou smlouvou a jinou zemí.

3.2 Nařízení Řím II

Co se týče nařízení Řím II tak první otázka byla položena ve věci *Deo Antoine Homawoo proti GMF Assurances SA*⁶⁹. Jednalo se o to, že v roce 2007 byl pan Homawoo ve Francii sražen motorovým vozidlem, které řídila osoba s pojištěním uzavřeným u společnosti GMF. Roku 2009 podal pan Homawoo, mimo jiné, proti společnosti GMF žalobu o náhradu tělesné újmy a nepřímých škod a to u britského soudu, jelikož byl pan Homawoo státním příslušníkem Velké Británie. Pan Homawoo tvrdil, že posouzení náhrady škody se řídí anglickým právem, které je právem určeným kolizními normami *lex fori* použitelnými na spor v původním řízení. Zastával totiž názor, že nařízení se z hlediska *ratione temporis* nepoužije, jelikož v souladu s jeho články 31 a 32 se nepoužije na skutečnosti, jež vedly ke

⁶⁹ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 17. listopadu 2011, *Deo Antoine Homawoo v. GMF Assurances SA*, C-412/10, Sb. Rozh. 2011 I-11603.

vzniku škody, ke kterým jako ve věci v původním řízení došlo před 11. lednem 2009, což je stanovené datum vstupu nařízení v platnost. GMF tvrdila, že posouzení uvedené škody se v souladu s kolizními normami zakotvenými nařízením řídí francouzským právem. Podle společnosti GMF totiž nařízení vstoupilo v platnost dvacátým dnem následujícím po jeho zveřejnění v *Úředním věstníku Evropské unie* v souladu s pravidlem zakotveným v článku 297 SFEU. Bylo proto podle ní použitelné ve věci v původním řízení, jelikož ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku uvedené škody, došlo po tomto datu a jelikož vnitrostátní soud byl k určení rozhodného práva povolán po 11. lednu 2009.

Soudní dvůr rozhodl, že články 31 a 32 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy („Řím II“) ve spojení s článkem 297 SFEU musí být vykládány v tom smyslu, že vnitrostátní soud je povinen použít toto nařízení pouze na skutečnosti, ke kterým došlo od 11. ledna 2009 a vedly ke vzniku škody, a že datum zahájení řízení o náhradu škody, jakož i datum určení rozhodného práva soudem, kterému byl spor předložen, nemá vliv na vymezení časové působnosti tohoto nařízení.

4. Doručování a dokazování

Tato kapitola se věnuje judikatuře ESD k doručování a dokazování. Doručování je upraveno v Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech (doručování písemností) a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000. Důvodem k zavedení Nařízení bylo, kromě podpory a rozvoje prostoru svobody, bezpečnosti a práva, také nutnost účinnosti a rychlosti soudního řízení v občanských věcech, které vyžaduje, aby zasílání soudních a mimosoudních písemností mezi místními subjekty určenými členskými státy probíhalo přímo a rychle, za použití veškerých vhodných prostředků, které zajistí, že budou dodrženy určité podmínky týkající se čitelnosti a spolehlivosti přijaté písemnosti.⁷⁰

4.1 Judikatura Nařízení č. 1393/2007

Z judikatury ESD k doručování jako první uvedu, již výše zmíněné rozhodnutí ve věci *Sonntag v. Waidmann*⁷¹. V kapitole o nařízení Brusel I jsem se v rámci tohoto judikátu zabýval působností, avšak tento judikát také rozebírá otázku týkající se včasnosti doručení. Bylo třeba vyložit článek 27(2), nyní článek 26(2), nařízení Brusel I, který v původním znění říkal, že soud řízení přeruší do té doby, než bude prokázáno, že žalovaný mohl obdržet návrh na zahájení řízení nebo jinou rovnocennou písemnost v dostatečném předstihu, který mu umožňuje přípravu na jednání před soudem, nebo že k tomu byly učiněny veškeré nezbytné kroky⁷². Konkrétně se jednalo o výklad, co se míní pod jinou rovnocennou písemností zahajující řízení.

Skutkově to bylo tak, že proti panu Sonntagovi bylo zahájeno trestní řízení, avšak později se do tohoto řízení chtěli vložit další účastníci, kteří se domáhali náhrady škody. Tito byli rozhodnutím soudu přibráni do řízení, čímž bylo také zahájeno adhézní řízení. Pan Sonntag byl o tomto také informován. Později byla panu Sonntagovi uložena povinnost nahradit škodu a proti tomuto se pan Sonntag odvolal. Nesouhlasil s tím, že rozhodnutí o

⁷⁰ Legislativa ES/EU: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000

⁷¹ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 21. dubna 1993, *Sonntag v. Waidmann*, C-172/91, Sb. Rozh. 1993 I-01963.

⁷² Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. prosince 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech.

přibrání účastníků může být právě rovnocennou písemností zahajující řízení, jelikož byl příliš neurčitý a neobsahoval ani částku náhrady škody. Je třeba poznamenat, že pan Sonntag byl u všech řízení zastoupen svým zvoleným zástupcem.

ESD o tomto nároku rozhodl, že se pan Sonntag nemůže dovolávat článku 27(2), jelikož při jednání byl právě jeho zvolený zástupce, který se také účastnil adhézního řízení a nevznesl k tomu žádné námitky. Pan Sonntag se bránil, prostřednictvím svého zástupce, před obviněními v rámci trestního řízení a byl si také vědom občanskoprávních nároků vzneseným proti němu v souvislosti s trestním řízením. Musel si být vědom, že se bude rozhodovat v jednom řízení o trestních i civilních věcech a nemusel být doručen zvláště návrh na zahájení řízení o náhradě škody.

Výklad článku 27(2) byl učiněn v případě *Debaecker-Pluvier v. Bouwman*⁷³. Jednalo se o to, že Nizozemec pan Bouwman si pronajal od Belgičanů Debaeckerů obchodní prostory v Belgii. Jednoho dne se pan Bouwman z obchodních prostor přestěhoval, aniž by někomu dal vědět, se vším movitým majetkem. Debaeckerovi na něj podali žalobu u soudu v Belgii. Ten pana Bouwmana předvolal, avšak jelikož nenechal adresu, nepodařilo se mu předvolání doručit. Pár dní poté dostal advokát Debaeckerových dopis, ve kterém pan Bouwman píše, že ukončuje nájem a vrací klíče a také uvedl jeho novou doručovací adresu. Avšak advokát vůbec neinformoval pana Bouwmana, že je proti němu již podána žaloba a že již byl předvolán. Poté soud rozhodl v nepřítomnosti pana Bouwmana o jeho povinnosti nahradit škodu. Nizozemský soud pak vydal rozhodnutí o výkonu náhrady škody, proti čemuž se pan Bouwman úspěšně odvolal. Debaeckerovi se odvolali a soud položil předběžné otázky, ve kterých se ptá, zda je požadavek, stanovený v článku 27 (2) Úmluvy, že doručení písemnosti na zahájení řízení by mělo být provedeno dostatečně včas nepoužitelný, pokud doručení bylo provedeno ve lhůtě stanovené soudem státu, ve kterém byl rozsudek vydán a/nebo soudem státu, ve kterém má žalovaný bydliště a zda existují výjimečné okolnosti, které by opravňovaly k závěru, že i když doručení bylo provedeno, dle čl. 27 (2), bylo by neadekvátní, aby čas začal běžet.

ESD rozhodl, že požadavek aby byly doručeny návrhy na zahájení řízení nebo jiné rovnocenné písemnosti v dostatečném předstihu je aplikovatelný tam, kde bylo doručeno ve lhůtě stanovené soudem státu, ve kterém bylo rozhodnuto nebo kde má žalovaný bydliště. Při posuzování zda bylo doručeno v dostatečném předstihu, může soud, u něhož se žádá o výkon

⁷³ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 11. června 1985, *Debaecker-Pluvier v. Bouwman*, C-49/84, Sb. Rozh. 1985 01779.

rozhodnutí vzít v úvahu výjimečné okolnosti, které nastaly po řádném doručení a právě skutečnost, že žalobce byl seznámen s novou adresou žalovaného po provedení doručení a skutečnost, že žalovaný byl odpovědný za selhání řádného doručení, jsou skutečnosti, které soud může vzít v úvahu při posuzování, zda bylo doručováno v dostatečném předstihu.

Další případ týkající se interpretace článku 27(2) Bruselské úmluvy byl *Hengst Import BV v. Campese*⁷⁴. Jednalo se o to, že Italka paní Campese prodala Nizozemské společnosti Hengst zásilku obuvi, ale ta ji nezaplatila plnou cenu. Proto paní Campese podala návrh na zahájení řízení u italského soudu, ve kterém by bylo vydáno „decreto ingiuntivo“, což je příkaz k zaplacení dle italského zákona. Tento příkaz byl vydán s tím, že společnost Hengst má zaplatit, případně podat námitky proti příkazu. Jelikož se společnost Hengst nevyjádřila, ani nezaplatila, prohlásil soud příkaz za vykonatelný. Poté paní Campese podala návrh na výkon rozhodnutí u soudu v Nizozemí, proti čemuž se společnost Hengst odvolala s tím, že italský příkaz k zaplacení nemůže být návrh na zahájení řízení nebo jinou rovnocennou písemností. Nizozemský soud poté vznesl předběžnou otázku, ve které se tázal, zda samotný příkaz nebo příkaz s návrhem na zahájení spadá pod článek 27(2).

Soudní dvůr rozhodl, že článek 27(2) slouží tomu, aby se žalovaný mohl k věci vyjádřit před soudem. Tedy dokumenty mu musí být řádně a včas doručeny, tak aby si mohl připravit obranu. Italský soud poslal společnosti Hengst příkaz s tím, že má možnost během 20 dnů podat námitky. Na to společnost Hengst nereagovala. ESD konstatoval, že návrh na zahájení řízení podaný v Itálii, na základě kterého byl vydán příkaz k zaplacení, společně splňují požadavek v článku 27(2), avšak samostatně by ho již nesplňovaly.

V případě *Hendrikman a Feyen v. Magenta Druck & Verlag*⁷⁵ to bylo ze skutkového hlediska tak, že Nizozemci pan Hendrikman a paní Hendrikman byli akcionáři nizozemské společnosti Hendrikman BV. Jelikož chtěli své obchodní aktivity rozšířit do Německa, požádali o pomoc pana Conrada a Ernsta z německé společnosti Partnership Management. Ti nechali objednat některé obchodní věci u německé společnosti Magenta, avšak poté ji za tyto věci nezaplatili. Proto společnost Magenta podala žalobu na Hendrikmanovy u německého soudu. Avšak žaloba nebyla adresována do Nizozemí, ale přišla panu Conradu a Ernstovi do Německa, ti reagovali tím, že nechali sestavit žalobní obranu, avšak samotné Hendrikmanovy nikdo nekontaktoval. Nejdůležitější na této věci však je, že pan Conrad a Ernst nikdy nebyli

⁷⁴ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. července 1995, *Hengst Import BV v. Campese*, C-474/93, Sb. Rozh. 1995 I-02113.

⁷⁵ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 10. října 1996, *Hendrikman a Feyen v. Magenta Druck & Verlag*, C-78/95, Sb. Rozh. 1996 I-04943.

zmocnění přímo zastupovat Hendrikmanovy. Německé soudy nakonec rozhodli, že Hendrikmanovi mají uhradit dlužnou částku a Nizozemský soud povolil výkon rozhodnutí. Proti výkonu se Hendrikmanovi odvolali a odvolací soud následně předložil ESD předběžné otázky.

V tomto případě ESD rozhodl, že článek 27(2) se použije na rozhodnutí vydanému proti žalovanému, kterému nebyl řádně doručen nebo oznámen návrh na zahájení řízení v přiměřeném čase a který nebyl platně zastupován během tohoto řízení, i když rozhodnutí nebylo vydáno v nepřítomnosti žalovaného, protože někdo domněle zastupoval žalovaného v prvním řízení.

Ve věci Plumex proti Young Sports NV⁷⁶ existoval spor mezi portugalskou společností Plumex a belgickou společností Young Sports, který vyhrála druhá zmíněná společnost. Rozsudek byl doručován společnosti Plumex dvěma způsoby. První poštou, které bylo realizováno 12.10.2001 a přijetí potvrzeno společností Plumex 17.10.2001. Druhým způsobem bylo doručení subjekty určených Belgií a Portugalskem, které se uskutečnilo 6.11.2001. Společnost Plumex podala proti rozsudku odvolání k belgickému soudu, ten však toto odmítl s tím, že bylo podáno opožděně, protože se lhůta pro podání má počítat od prvního doručení poštou. S tím společnost Plumex nesouhlasila a podala proti tomuto odvolání, odůvodňující tím, že doručení poštou je v zavedeném systému až sekundární prostředek doručení a hlavní doručení nastalo až 6.11.2001. O výkladu rozhodoval ESD. Podstatou otázek belgického soudu bylo, zda nařízení č. 1348/2000 zavádí hierarchii mezi různými způsoby doručování stanovenými tímto nařízením. Nařízení č. 1348/2000 bylo předchůdcem v současnosti platného Nařízení č. 1393/2007.

ESD rozhodl tak, že neexistuje žádná hierarchie v doručování. Je možno doručovat jedním nebo druhým způsobem nebo souběžně oběma. K určení počátku procesní lhůty spojené s realizací doručení ve vztahu k adresátovi je tedy třeba vycházet z data prvního platně uskutečněného doručení. Toto odůvodňuje především tím, že účelem nařízení je především urychlení zasilání soudních písemností.

4.2 Judikatura Nařízení č. 1206/2001

Oblast dokazování je upravena v Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo

⁷⁶ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 9. února 2006, *Plumex v. Young Sports NV*, C-473/04, Sb. Rozh. 2006 I-01417.

obchodních věcech. Cílem Nařízení je zachovávat a rozvíjet Evropskou unii jako prostor svobody, bezpečnosti a práva. Pro rozhodnutí v občanských nebo obchodních věcech projednávaných před soudem v členském státě je často nezbytné získat důkazy v jiném členském státě, proto se činnost Společenství nemůže omezit pouze na oblast předávání soudních a mimosoudních písemností v občanských nebo obchodních věcech, proto je nezbytné nadále zlepšovat spolupráci soudů členských států v oblasti dokazování. Nařízení vyžaduje, aby se předávání a zpracovávání žádostí o dokazování mezi soudy členských států uskutečňovalo přímo a co nejrychleji.⁷⁷

První případ, který uvedu k dokazování je ve věci *Artur Weryński proti Mediatel 4B spółka z o.o.*⁷⁸. Pan Weryński žaloval o náhradu škody svého bývalého zaměstnavatele společnost Mediatel. V rámci tohoto řízení byl irský soud dožádán o výslech svědka na základě nařízení 1206/2001. Dožádaný soud však podmínil výslech svědka úhradou nákladů na svědka ve výši 40 euro. S tím dožadující soud nesouhlasil, jelikož nařízení ve svém článku 18 stanovuje zákaz požadovat náhradu jakýchkoliv poplatků. Dožádaný soud však tvrdil, že na náhrady vyplacené svědkovi se toto nevztahuje, jelikož dle irského práva není svědek ani povinen dostavit se k soudu, pokud mu předem nebyla poskytnuta náhrada cestovního.

Soudní dvůr judikoval, že články 14 a 18 nařízení č. 1206/2001 musí být vykládány v tom smyslu, že dožadující soud není povinen dožádanému soudu uhradit zálohu na náhradu nákladů svědka nebo uhradit náhradu náležející vyslechnutému svědkovi. Odůvodnil to tím, že odmítnutí žádosti je možné jen ve zcela výjimečných situacích, které jsou taxativně vymezeny v článku 14, a tedy dožádaný soud nemohl podmínit výslech svědka úhradou zálohy. Dále soud uvedl, že irské občanské soudní řízení má spornou povahu, jelikož podle irských soudů není náhrada nákladů svědka soudním výdajem, avšak pojem náklady musí být podle ESD definován autonomně v rámci práva Unie a nemůže záviset na kvalifikaci poskytnuté vnitrostátním právem, jelikož cílem nařízení je rychlé a nekomplikované vyřizování žádostí o provedení důkazů. Uvedl, že pod pojmem „poplatky“ je třeba rozumět částky vybrané soudem za jeho činnost, zatímco „náklady“ je třeba rozumět částky vyplacené soudem třetím osobám v průběhu řízení, zejména znalcům nebo svědkům.

⁷⁷ Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech

⁷⁸ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 17. února 2011, *Artur Weryński v. Mediatel 4B spółka z o.o.*, C-283/09, Sb. Rozh. 2011 I-00601.

Další případ z nedávné doby týkající se dokazování byl ve věci *ProRail BV* proti *Xpedys NV* a další⁷⁹. Jednalo se o to, že 22.11.2008 vykolejil poblíž Amsterdamu vlak. Nizozemská společnost *DB Schenker*, jako vlastník vykolejených vagónů, který je před nehodou pronajal belgickým společností *Xpedys* a *SNCB*, žádala belgický soud o předběžné opatření k ustanovení znalce. Vedlejšími účastníky byly společnosti *ProRail* se sídlem v Nizozemsku, zajišťující správu hlavních železničních tratí v Nizozemsku a uzavírající smlouvy o přístupu a společnost *FAG* se sídlem v Německu, která vyrábí součásti vagónů. Společnost *ProRail* navrhovala, aby soud určil návrh na ustanovení znalce za neopodstatněný, nebo aby omezil jeho pověření na zjištění škod na vagónech, aby nenařizoval znalecké dokazování týkající se celé nizozemské železniční sítě a nařídil, že znalec bude postupovat v souladu s ustanoveními nařízení č. 1206/2001. Předseda soudu znalce ustanovil a vymezil rozsah jeho úkolu tak, aby určil příčiny nehody, poškození vagónů a rozsah škod, identifikoval výrobce některých technických součástí vagónů a vyjádřil se ke stavu těchto součástí a také aby zkoumal železniční síť a infrastrukturu spravovanou společností *ProRail* a vyslovil se k otázce, zda a v jakém rozsahu mohla nehodu zapříčinit i tato infrastruktura, která je v Nizozemí. Společnost *ProRail* podala proti tomuto odvolání. Chtěla, aby soud rozhodl ustanovení znalce jako neopodstatněné, a podpůrně, aby úkol belgického znalce omezil na zjištění škody vzniklé na vagónech v rozsahu, v němž mohl být tento úkol proveden v Belgii, aby nebyly schváleny znalecké úkony týkající se trati či nizozemské železniční infrastruktury ani vyúčtování mezi účastnicemi řízení, a v případě, že setrvá na ustanovení znalce, aby jeho úkol v Nizozemsku byl splněn v souladu s postupem podle nařízení č. 1206/2001. Toto odvolání soud zamítl a proto *ProRail* podala kasační prostředek. Belgický soud tedy položil ESD předběžnou otázku, zda v případě, že si soud členského státu přeje v jiném členském státě přímo provést takové dokazování, jako je dokazování znalcem, musí orgány tohoto jiného členského státu nejprve požádat o povolení. Šlo tedy zejména o výklad článku 17 nařízení 1206/2001.

ESD se ztotožnil s tvrzením generálního advokáta, že toto nařízení neomezuje možnosti dokazování v jiných členských státech, ale posiluje tyto možnosti tím, že v této oblasti podporuje spolupráci mezi soudy. Proto by výklad, že musí soud v případech přímého znaleckého dokazování postupovat vždy podle článku 17, neodpovídal cílům nařízení. Za určitých okolností totiž může být snadnější, efektivnější a rychlejší, aby soud nařizující

⁷⁹ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 21. února 2013, *ProRail BV v. Xpedys NV a další*, C-332/11, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.

takové znalecké dokazování postupoval při dokazování bez využití uvedeného nařízení. Soud tvrdí, že způsob v článku 17 se použije především v situacích, kdy by mohl znalec zasahovat do veřejné moci jiného členského státu. Avšak nařízení umožňuje dohody nebo ujednání mezi členskými státy, které by více usnadňovaly dokazování, pokud jsou slučitelné s tímto nařízením. ESD tedy rozhodl, že čl. 1 odst. 1 písm. b) a článek 17 nařízení č. 1206/2001 musí být vykládány v tom smyslu, že soud členského státu, který si přeje, aby bylo dokazování znalcem provedeno na území jiného členského státu, může toto dokazování nařídit, aniž by byl nutně povinen postupovat při dokazování způsobem stanoveným v těchto ustanoveních.

5. Evropský platební rozkaz a evropské úpadkové řízení

Tato kapitola se věnuje judikatuře k Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu. Z důvodů přijetí Nařízení zjistíme, že dne 20. prosince 2002 přijala Komise zelenou knihu o řízení o evropském platebním rozkazu a opatřeních ke zjednodušení a urychlení řízení o sporech týkajících se drobných pohledávek. Na základě zelené knihy proběhly konzultace o možných cílech a charakteristických rysech jednotného nebo harmonizovaného evropského řízení pro vymáhání nesporných nároků. Rychlé a účinné vymáhání splatných pohledávek, které nejsou předmětem žádného právního sporu, je pro hospodářské subjekty v Evropské unii nesmírně důležité, protože prodlení s platbami představují jeden z hlavních důvodů platební neschopnosti, která ohrožuje další existenci zejména malých a středních podniků a vede ke ztrátám vysokého počtu pracovních míst. Účelem Nařízení je zjednodušit a urychlit řízení o sporech v přeshraničních případech týkajících se nesporných peněžních nároků a snížit náklady na ně a umožnit volný pohyb evropských platebních rozkazů ve všech členských státech stanovením minimálních norem, díky jejichž dodržování bude zbytečné zahajovat v členském státě výkonu jakékoli mezitímní řízení před uznáním a výkonem.⁸⁰

Nařízení o EPR je dalším předpisem, který usnadňuje uznání a výkon rozhodnutí v rámci EU. Navíc zavádí nové a jednotné nalézací řízení. Řízení o evropském platebním rozkazu se ve značné míře zakládá na použití vzorových formulářů, které mají usnadnit administrativu spojenou s řízením a umožní využití automatizovaných postupů. EPR je výlučně unijním exekucním titulem, který v členských státech existuje vedle stávajících exekucních titulů.⁸¹

5.1 Judikatura k EPR

První případ k EPR byl ve věci Iwona Szyrocka proti SiGer Technologie GmbH⁸². Jednalo se o to, že paní Szyrocka, která má bydliště v Polsku podala u polského soudu návrh

⁸⁰ Legislativa ES/EU: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu

⁸¹ ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, s. 388.

⁸² Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. prosince 2012, *Iwona Szyrocka proti SiGer Technologie GmbH*, C-215/11, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.

na vydání evropského platebního rozkazu proti společnosti SiGer Technologie se sídlem v Německu. Polský soud však konstatoval, že návrh nesplňuje požadavky stanovené polským právem. Zejména hodnota předmětu sporu nebyla v polské měně, tudíž soud nemohl vypočítat soudní poplatek. Jistina na návrhu byla v eurech a paní Szyrocka požadovala zaplacení úroků od určeného data do zaplacení jistiny. Polský soud tedy položil ESD několik předběžných otázek. První se týkala výkladu článku 7 nařízení 1896/2006, který obsahuje požadavky na obsah a formu. Polský soud zajímalo, zda tyto požadavky jsou taxativní, nebo zda to jsou minimální požadavky a zbytek může upravit vnitrostátní právo.

Na toto ESD odpověděl, že Článek 7, musí být vykládán v tom smyslu, že taxativním způsobem upravuje požadavky, které musí splňovat návrh na vydání evropského platebního rozkazu, avšak že vnitrostátní soud může na základě článku 25 uvedeného nařízení a s výhradou podmínek uvedených v tomto článku určit výši soudních poplatků podle podmínek stanovených jeho vnitrostátním právem za předpokladu, že tyto podmínky nejsou méně příznivé než ty, kterými se řídí obdobné situace ve vnitrostátním právu, a v praxi neznemožňují nebo nadměrně neztěžují výkon práv přiznaných unijním právem. Taxativnost odůvodnil účelem Nařízení, které má zjednodušit a zrychlit soudní řízení, snížit náklady na ně a být jednotným nástrojem k vymáhání nesporných peněžních nároků v přeshraničních případech, zaručujícím rovné podmínky. Kdyby členské státy mohly ve svých vnitrostátních právních úpravách obecně stanovit dodatečné požadavky, účel by byl zpochybněn.

K otázce stanovení soudních poplatků ESD odkázal na zásadu procesní autonomie členských států v článku 25. Dále ESD rozhodl, že článek 4 a čl. 7 odst. 2 písm. c) musejí být vykládány v tom smyslu, že nebrání tomu, aby žalobce v rámci návrhu na vydání evropského platebního rozkazu požadoval úroky za období od data jejich splatnosti do data zaplacení jistiny. Pokud je žalovanému přikázáno zaplatit žalobci úroky narostlé do data zaplacení jistiny, je na uvážení vnitrostátního soudu, jaký konkrétní způsob zvolí pro vyplnění formuláře evropského platebního rozkazu, za předpokladu, že takto vyplněný formulář žalovanému umožňuje si být plně vědom rozhodnutí, že musí zaplatit úroky narostlé do data zaplacení jistiny a jasně identifikovat úrokovou sazbu, jakož i datum, od kterého jsou tyto úroky požadovány.

V dalším rozhodnutí ve věci *Goldbet Sportwetten GmbH proti Massimo Sperindeo*⁸³ se opět soud zabýval výkladem některých ustanovení. Pan Sperindeo na základě smlouvy zajišťoval provoz sázek v Itálii pro rakouskou společnost Goldbet. Avšak společnost Goldbet měla za to, že pan Sperindeo nesplnil své smluvní povinnosti a proto podala u rakouského soudu návrh na vydání evropského platebního rozkazu. Advokát pana Sperindeo podal proti tomuto odpor a věc byla postoupena jinému rakouskému soudu. Proti příslušnosti podal pan Sperindeo námitku, jelikož má bydliště v Itálii, avšak Goldbet oponoval, že rakouské soudy jsou příslušné dle článku 24 nařízení 44/2001, jelikož podáním odporu se pan Sperindeo stal účastníkem. S tím rakouské soudy nesouhlasily, ale podaly předběžné otázky ESD. Soudní dvůr tedy musel vyřešit, zda článek 6 a 17 musí být vykládán v tom smyslu, že je odpor proti EPR, který neobsahuje namítnutí nepříslušnosti soudu členského státu původu, třeba považovat za účast v řízení ve smyslu článku 24 nařízení č. 44/2001 a zda je v tomto ohledu relevantní okolnost, že žalovaný v rámci odporu, který podal, uvedl důvody týkající se věci samé.

K tomu ESD rozhodl, že článek 6, vykládaný ve spojení s článkem 17, musí být vykládán v tom smyslu, že odpor proti evropskému platebnímu rozkazu neobsahující namítnutí nepříslušnosti soudu členského státu původu nelze považovat za účast v řízení ve smyslu článku 24 nařízení č. 44/2001 a že v tomto ohledu postrádá relevanci okolnost, že žalovaný v rámci odporu, který podal, uvedl důvody týkající se věci samé. Toto odůvodnil tím, že odpor s vyjádřením se k věci samé nelze považovat za první obranu, ale slouží k tomu, aby žalovaný mohl nárok popřít.

5.2 Judikatura evropského úpadkového řízení

Úpadkové řízení je upraveno v Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení. Nařízení je odůvodněno tím, že činnosti podniků mají stále více mezinárodní účinky, a jsou proto ve zvýšené míře upravovány právem Společenství. Vzhledem k tomu, že platební neschopnost takových podniků ovlivňuje rovněž řádné fungování vnitřního trhu, vyvstává potřeba aktu Společenství, který by koordinoval opatření, která je třeba učinit vůči majetku dlužníka neschopného plnit své peněžité závazky. Pro řádné fungování vnitřního trhu je nutné vyhnout se podnětům, které motivují zúčastněné strany k

⁸³ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. června 2013, *Goldbet Sportwetten GmbH proti Massimo Sperindeo*, C-144/12, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.

převodům majetku nebo soudních řízení z jednoho členského státu do druhého za účelem výhodnějšího právního postavení (tzv. forum shopping).⁸⁴

Úpadkovým řízením se ESD zabýval ve věci Eurofood IFSC Ltd.⁸⁵. Irská společnost Eurofood byla komanditní společnost na akcie a stoprocentní dceřinou společností italské společnosti Parmalat SpA. Jejím předmětem bylo poskytování výhodného financování společností skupiny Parmalat. Na konci roku 2003 byla v rámci úpadku společnosti skupiny Parmalat nařízena mimořádná správa a správcem této společnosti byl jmenován pan Bondi. Na začátku roku 2004 byl společností Bank of America NA podán návrh na zahájení řízení o nucené likvidaci u irského soudu vůči Eurofood a byl jmenován dočasný správce pan Farrell. Avšak krátce poté byl italským ministrem jmenován mimořádným správcem společnosti Eurofood i pan Bondi. 10.2.2004 italský soud dostal návrh na prohlášení konkursu vůči Eurofood. Italský soud měl za to, že hlavní zájmy společnosti Eurofood se soustřeďují v Itálii a tudíž usoudil, že je příslušný. 23.3.2004 rozhodl irský soud, že úpadkové řízení bylo zahájeno v Irsku ke dni podání návrhu společností Bank of America NA a tudíž hlavní řízení je v Irsku, neboť má za to, že hlavní zájmy společnosti se soustřeďují v Irsku. Proti tomuto pan Bondi podal odvolání a následně byly položeny předběžné otázky.

ESD rozhodl, že je-li dlužníkem dceřiná společnost, jejíž sídlo a sídlo její mateřské společnosti se nacházejí ve dvou různých členských státech, domněnka stanovená v čl. 3 odst. 1 druhé větě nařízení č. 1346/2000, podle které jsou hlavní zájmy této dceřiné společnosti soustředěny v členském státě, kde se nachází její sídlo, může být vyvrácena pouze tehdy, jestliže skutečnosti, jež jsou objektivní a zjiřitelné třetími osobami, umožní prokázat existenci skutečné situace odlišné od té, kterou má odrážet umístění předmětného sídla. Tak by tomu mohlo být zejména v případě společnosti, která by nevykonávala žádnou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo. Vykonává-li naopak společnost svou činnost na území členského státu, kde se nachází její sídlo, pouhá skutečnost, že mateřská společnost se sídlem v jiném členském státě může kontrolovat nebo kontroluje její rozhodnutí v hospodářské oblasti, nestačí k vyvrácení domněnky stanovené uvedeným nařízením.

Článek 16 odst. 1 první pododstavec nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán v tom smyslu, že hlavní úpadkové řízení zahájené soudem členského státu musí být uznáno soudy

⁸⁴ Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení.

⁸⁵ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 2. května 2006, *Eurofood IFSC Ltd.*, C-341/04, Sb. Rozh. 2006 I-03813.

ostatních členských států, aniž by tyto soudy byly oprávněny přezkoumávat příslušnost soudu státu, ve kterém bylo řízení zahájeno.

Richter rozhodnutí ve svém článku shrnuje tak, že domněnku, že středisko hlavních zájmů dlužníka se nachází v místě zapsaného sídla, bude třeba napříště vykládat rigidněji, než jak by se jevílo z některých rozsudků národních soudů v této věci, zejména soudů anglických. Za druhé, okamžik, kdy je pro účely Nařízení zahájeno insolvenční řízení, se nemusí shodovat s okamžikem, kdy je vydáno formální takto nazvané rozhodnutí. Za zahájení řízení je možno považovat předběžné rozhodnutí, pokud zbavuje dlužníka kontroly nebo podstatné části kontroly nad jeho majetkem a pokud je v něm ustanoven likvidátor uvedený v příloze C Nařízení. Za třetí, insolvenční soudy členských států se u každého insolvenčního návrhu musejí *ex officio* zabývat otázkou, zda středisko hlavních zájmů dlužníka je skutečně v jejich členském státu, a to bez ohledu na to, že v tomto státu má dlužník zapsané sídlo. Čtvrtým závěrem je, že insolvenční právo, které ignoruje skutečnost, že velká část středního a velkého podnikání se dnes odehrává v koncernových strukturách, neposkytuje trhu nástroj k efektivnímu řešení úpadku velkých a středních podnikatelů. S touto skutečností se dřív nebo později bude muset vyrovnat jak Evropská unie, tak Česká republika.⁸⁶

V dalším úpadkovém řízení proti polské společnosti MG Probud Gdynia sp. z o.o.⁸⁷ se jednalo o to, že proti polskému stavebnímu podniku MG Probud bylo v Polsku zahájeno úpadkové řízení. Tento podnik však v rámci své pobočky prováděl stavební práce v Německu a této pobočce byly na základě rozhodnutí německého soudu obstaveny bankovní aktiva a zajištěny pohledávky vůči některým německým smluvním partnerům, v návaznosti na řízení zahájené proti řediteli německé pobočky, který byl podezřelý z porušování některých právních předpisů. Odvolání proti tomuto bylo zamítnuto, zejména proto, že soud považoval za důvodné se obávat, že odpovědní pracovníci společnosti MG Probud rychle inkasují vymahatelné pohledávky a převedou odpovídající peněžité částky do Polska, aby tak byl německým orgánům znemožněn přístup k těmto částkám. Německý soud měl za to, že zahájení úpadkového řízení v Polsku nebránilo obstavení majetku v Německu. V důsledku tohoto polský soud předložil předběžné otázky, jelikož polské právo nepřipouští takové zajištění poté, co bylo proti podniku zahájeno úpadkové řízení.

⁸⁶ RICHTER, Tomáš. Rozsudek ve věci Eurofood: středisko hlavních zájmů insolventní obchodní společnosti. *Jurisprudence*, 2006, roč. XV, č. 6. s. 40-43.

⁸⁷ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 21. ledna 2010, *MG Probud Gdynia sp. z o.o.*, C-444/07, Sb. Rozh. 2010 I-00417.

ESD rozhodl, že nařízení č. 1346/2000, zejména jeho články 3, 4, 16, 17 a 25, musí být vykládáno v tom smyslu, že v takové věci, jaká je předmětem původního řízení, jsou po zahájení hlavního úpadkového řízení v některém členském státě příslušné orgány jiného členského státu, ve kterém nebylo zahájeno žádné vedlejší úpadkové řízení, povinny, s výhradou důvodů pro odmítnutí vycházejících z čl. 25 odst. 3 a článku 26 tohoto nařízení, uznat a vykonat všechna rozhodnutí týkající se tohoto hlavního úpadkového řízení, a nejsou tudíž na základě právních předpisů tohoto jiného členského státu oprávněny nařídit exekuční opatření týkající se majetku dlužníka, proti němuž bylo zahájeno úpadkové řízení, který se nachází na území výše uvedeného jiného členského státu, pokud to právní předpisy státu, který zahájil řízení, neumožňují a pokud nejsou splněny podmínky, na které se váže použití článků 5 a 10 nařízení. Odůvodnil to mimo jiné pravidlem přednosti, které stanoví, že úpadkové řízení zahájené v členském státu je uznáváno ve všech ostatních členských státech od okamžiku, kdy nabude účinku ve státě, který řízení zahájil, vychází ze zásady vzájemné důvěry.

Ve věci *Interedil Srl, v likvidaci proti Fallimento Interedil Srl a Intesa Gestione Crediti SpA*⁸⁸ šlo o to, že italská společnost *Interedil* byla v Itálii založena jako společnost s ručením omezeným. Později bylo její sídlo přemístěno do Londýna a její právní forma se změnila na „zahraniční společnost“. V Británii byla společnost koupena britskou skupinou *Canopus*. Nemovitosti v Itálii byly převedeny na společnost *Windowmist Limited*. S přemístěním sídla byla společnost *Interedil* zapsána do rejstříku společností Spojeného království a s prodejem podniku byla vymazána. Avšak po těchto událostech podala společnost *Intesa* u italského soudu návrh na prohlášení konkursu na společnost *Interedil*. Ta zpochybnila příslušnost italského soudu z důvodu přemístění sídla do Británie a podala žádost o předběžné rozhodnutí nadřízenému soudu. Italský soud nižšího stupně však považoval námitku nepřislušnosti za zjevně neodůvodněnou, a aniž vyčkal rozhodnutí, prohlásil konkurz na majetek společnosti *Interedil*. Proti tomuto se *Interedil* odvolala. Mezitím bylo vydáno předběžné rozhodnutí, které potvrzovalo příslušnost italských soudů, odůvodňující tím, že domněnka, že hlavní zájmy dlužníka jsou tam, kde je sídlo, může být vyvrácena různými okolnostmi, totiž nemovitým majetkem v Itálii, nájemními smlouvami a smlouvou s bankovní institucí, jakož i neoznámením přemístění sídla italským rejstříkům. Jelikož vznikly u italského soudu nižší instance pochybnosti ohledně tohoto výkladu, byly

⁸⁸ Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 20. října 2011, *Interedil Srl, v likvidaci proti Fallimento Interedil Srl a Intesa Gestione Crediti SpA*, C-396/09, Sb. Rozh. 2011 I-09915.

položeny předběžné otázky. Mělo být především odpovězeno jak vykládat pojem „místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužníka“.

ESD rozhodl takto: Unijní právo brání tomu, aby byl vnitrostátní soud vázán vnitrostátním procesním pravidlem, podle kterého jsou pro něj závazná posouzení podaná vyšším vnitrostátním soudem, pokud se zdá, že posouzení podaná tímto vyšším soudem nejsou v souladu s unijním právem, jak je vykládáno Soudním dvorem.

Dále pojem „místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy“ dlužníka uvedený v čl. 3 odst. 1 nařízení č. 1346/2000 musí být vykládán s odkazem na unijní právo a to tak, že při určení místa, kde jsou soustředěny hlavní zájmy dlužící společnosti, je třeba upřednostnit místo ústřední správy této společnosti, jak může být zjištěno pomocí objektivních a pro třetí osoby zjistitelných skutečností. V případě, že se řídicí a kontrolní orgány společnosti nacházejí v místě jejího sídla a rozhodnutí o správě této společnosti jsou přijímána, způsobem zjistitelným pro třetí osoby, na tomto místě, nemůže být domněnka stanovená v tomto ustanovení vyvrácena. Pokud se místo ústřední správy společnosti nenachází v jejím sídle, může být existence aktiv společnosti a smluv na jejich finanční využití v jiném členském státě než ve státě sídla této společnosti považována za skutečnosti dostačující k vyvrácení této domněnky pouze za podmínky, že celkové posouzení všech relevantních skutečností připustí třetími osobami ověřitelné zjištění, že se skutečné místo, kde je soustředěno řízení a kontrola uvedené společnosti, jakož i správa jejích zájmů nacházejí v jiném členském státě a v případě přemístění sídla dlužící společnosti před podáním návrhu na zahájení úpadkového řízení se vychází z domněnky, že se místo, kde jsou soustředěny hlavní zájmy této společnosti, nachází v jejím novém sídle.

Pojem „provozovna“ ve smyslu čl. 3 odst. 2 téhož nařízení musí být vykládán v tom smyslu, že vyžaduje existenci struktury obsahující minimální míru organizace a určitou stabilitu s cílem výkonu hospodářské činnosti. Pouhá existence jednotlivých majetkových hodnot nebo bankovních účtů v zásadě této definici neodpovídá.

Závěr

V této práci byly popsány některé právní prameny upravující Evropský justiční prostor a bylo rozebráno mnoho judikátů v souvislosti s nimi vynesných. Společné pro všechny tyto prameny je, že mají naplňovat myšlenku vytvořit prostor svobody, bezpečnosti a práva. Úkol je to jistě nelehký, ale pokud se podíváme na to, co se dosud podařilo, uvidíme, že se tato myšlenka postupně realizuje. Pomalu se dostáváme do etapy, kdy se občan Evropské unie bude moci spolehnout na to, že v rámci Evropského justičního prostoru budou jeho práva chráněny stejně dobře, jako v členském státě ze kterého pochází. V dnešní době, kdy je mnoho nařízení velmi kritizováno za to, že jsou zbytečná nebo omezující, se nařízení upravující Evropský justiční prostor stále jeví jako ty lepší, které doopravdy sjednocují Evropu.

Pokud by se srovnaly skutkové podstaty případů judikovaných Soudním dvorem, zjistilo by se, že se dotýkají širokého spektra osob v rámci různých činností. Proto lze dojít k závěru, že s právem Evropské unie se setkáváme poměrně často, což je také výsledkem mnoha svobod, které Evropská unie poskytuje, zejména volný pohyb zboží, osob, služeb a kapitálu.

Je jasné, že Evropský soudní dvůr má v dnešní Evropské unii významné postavení. Zejména je tomu tak, protože právní řády jednotlivých členských států stále nejsou dostatečně jednotné, aby byl význam jednotlivých ustanovení zcela jasný. To také vyplývá z jednotlivých judikátů vydaných Evropským soudním dvorem, který je tu mimo jiné proto, aby vyložil sporné články, což opět vede k jednotnějšímu právnímu uvažování v rámci Evropské unie.

Ačkoliv se Evropská unie stále snaží sbližovat a sjednocovat úpravy v právních řádech členských států, tak jednotného právního řádu v rámci Evropy je v nedohlednu. Samozřejmě že se historicky u jednotlivých národů Evropy vyvinuly rozdílné zvyklosti, které se projevují v právních řádech a jsou jen velmi těžko změnitelné tak, aby se došlo ke kompromisu v rámci všech členů Evropské unie, ale je také mnoho odvětví, ve kterých tak silné vazby nejsou a v rámci Evropy by mohly být unifikovány.

Nicméně prostor pro zjednodušování a zrychlování ve sporech s cizím prvkem v rámci Evropské unie je pořád obrovský. Jak z některých judikátů plyne, tak jsou často řízení velmi komplikovaná a musí se projít přes mnoho soudů a mnoho instancí, aby se občan dobral svého práva. Nepochybně je velmi nákladné vést taková řízení a jak vidno, tak mnoho

z nich trvá i několik let. Větší nalézání a přípustnost kompromisů ze strany členských států při vytváření jednotného justičního prostoru v civilních věcech by jistě pomohla tyto komplikace zmírnit a také by přinesla větší právní jistotu a důvěru v právo Evropské unie.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

- TÝČ, Vladimír. *Základy práva Evropské unie pro ekonomy*. 6. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2010. 304 s.
- PAUKNEROVÁ, Monika. *Evropské mezinárodní právo soukromé*. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2008. 409 s.
- FIALA, Petr, PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2003. 743 s.
- PÍTROVÁ, Lenka a kol. *Lisabonská smlouva: Co nového by měla přinést?*. Praha: Kancelář Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky, 2008, 112 s.
- MAGNUS, Ulrich, MANKOWSKI, Peter. *European commentaries on Private international law: Brussels I Regulation*. Second revised edition. Munich: Sellier european law publishers, 2012. 972 s.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda, TÝČ, Vladimír. *Evropský justiční prostor (v civilních otázkách)*. 2. vydání. Brno: Masarykova univerzity, 2006. 401 s.
- ROZEHNALOVÁ, Naděžda a kol. *Mezinárodní právo soukromé Evropské unie (Nařízení Řím I, Nařízení Řím II, Nařízení Brusel I)*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2013, 445 s.
- LYČKA, Martin a kol. *Komentovaná rozhodnutí Soudního dvora Evropské unie*. Praha: Linde, 2010. 447 s.
- BOGDAN, Michael. *Concise introduction to EU private international law*. Groningen: Europa Law Publishing, 2006. 220 s.

Články

- RICHTER, Tomáš. Rozsudek ve věci Eurofood: středisko hlavních zájmů insolventní obchodní společnosti. *Jurisprudence*, 2006, roč. XV, č. 6. s. 40-43.

Právní předpisy

- Legislativa ES/EU: Smlouva o fungování Evropské unie
- Legislativa ES/EU: Římská smlouva o založení Evropského hospodářského společenství
- Legislativa ES/EU: Bruselská úmluva
- Legislativa ES/EU: Římská úmluva
- Legislativa ES/EU: Maastrichtská smlouva
- Legislativa ES/EU: Amsterodamská smlouva
- Legislativa ES/EU: Smlouva z Nice
- Legislativa ES/EU: Návrh smlouvy o Ústavě pro Evropu
- Legislativa ES/EU: Smlouva o fungování Evropské unie
- Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (Nařízení Brusel I).
- Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003, o soudní příslušnosti, uznání a výkonu rozsudků ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti
- Legislativa ES/EU: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008, o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I) ze dne 17. června 2008.
- Legislativa ES/EU: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 ze dne 13. listopadu 2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1348/2000
- Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech
- Legislativa ES/EU: Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1896/2006 ze dne 12. prosince 2006, kterým se zavádí řízení o evropském platebním rozkazu
- Legislativa ES/EU: Nařízení Rady (ES) č. 1346/2000 ze dne 29. května 2000 o úpadkovém řízení.

- Legislativa ES/EU: Nařízení evropského parlamentu a rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (přepracované znění).

Judikatura

- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 14. října 1976, *LTU Lufttransportunternehmen GmbH & Co. KG v. Eurocontrol*, C-29/76, Sb. Rozh. 1976 01541.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 16. prosince 1980, *Netherlands v. Rüffer*, C-814/79, Sb. Rozh. 1980 03807.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 21. dubna 1993, *Sonntag v. Waidmann*, C-172/91, Sb. Rozh. 1993 01963.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 15. května 2003, *Préservatrice foncière TIARD SA v. Staat der Nederlanden*, C-266/01, Sb. Rozh. 2003 04867.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 15. února 2007, *Lechouritou v. Germany*, C-292/05, Sb. Rozh. 2007 I-01519.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 27. března 1979, *Jacques de Cavel proti Louise de Cavel*, C-143/78, Sb. Rozh. 1979 01055.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 6. března 1980, *Louise de Cavel proti Jacquesi de Cavelovi*, C-120/79, Sb. Rozh. 1980 00731.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 31. března 1982, *C.H.W. v. G.J.H.*, C-25/81, Sb. Rozh. 1982 01189.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 22. února 1979, *Gourdain v. Nadler*, C-133/78, Sb. Rozh. 1979 00733.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 25. července 1991, *Rich v. Impianti*, C-190/89, Sb. Rozh. 1991 I-03855.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 17. listopadu 1998, *Van Uden v. Deco-Line*, C-391/95, Sb. Rozh. 1998 I-07091.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 10. února 2009, *Allianz v. West Tankers*, C-185/07, Sb. Rozh. 2009 I-00663.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. července 2000, *Group Josi v. UGIC*, C-412/98, Sb. Rozh. 2000 I-05925.

- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 1. března 2005, *Owusu v. Jackson*, C-281/02, Sb. Rozh. 2005 I-01383.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 6. října 1976, *Tessili v. Dunlop*, C-12/76, Sb. Rozh. 1976 01473.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 6. října 1976, *De Bloos v. Bouyer*, C-14/76, Sb. Rozh. 1976 01497.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 9. června 2011, *Electrosteel v. Edil*, C-87/10, Sb. Rozh. 2011 I-04987.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 1. října 2002, *Verein für Konsumenteninformation v. Karl Heinz Henkel*, C-167/00, Sb. Rozh. 2002 I-08111.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 27. listopadu 2007, *C*, C-167/00, Sb. Rozh. 2007 I-10141.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 16. července 2009, *Laszlo Hadadi (Hadady) proti Csilla Marta Mesko, épouse Hadadi (Hadady)*, C-168/08, Sb. Rozh. 2009 I-06871.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 27. listopadu 2007, *C*, C-167/00, Sb. Rozh. 2007 I-10141.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 2. dubna 2009, *A*, C-523/07, Sb. Rozh. 2009 I-02805.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 22. prosince 2010, *Barbara Mercredi proti Richard Chaffe*, C-497/10, Sb. Rozh. 2010 I-14309.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 1. července 2010, *Doris Povse proti Mauro Alpago*, C-211/10, Sb. Rozh. 2010 I-06673.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 9. listopadu 2010, *Bianca Purrucker proti Guillermo Vallés Pérez*, C-296/10, Sb. Rozh. 2010 I-11163.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 2. dubna 2009, *A*, C-523/07, Sb. Rozh. 2009 I-02805.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 6. října 2009, *Intercontainer Interfrigo SC (ICF) v. Balkenende Oosthuizen BV a MIC Operations BV*, C-133/08, Sb. Rozh. 2009 I-09687.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 15. března 2011, *Heiko Koelzsch v. État du Lucemburské velkovévodství*, C-29/10, Sb. Rozh. 2011 I-01595.

- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 15. prosince 2011, *Jan Voogsgeerd v. Navimer SA*, C-384/10, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 12. září 2013, *Anton Schlecker v. Melitta Josefa Boedeker*, C-64/12, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 17. listopadu 2011, *Deo Antoine Homawoo v. GMF Assurances SA*, C-412/10, Sb. Rozh. 2011 I-11603.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 11. června 1985, *Debaecker-Pluvier v. Bouwman*, C-49/84, Sb. Rozh. 1985 01779.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. července 1995, *Hengst Import BV v. Campese*, C-474/93, Sb. Rozh. 1995 I-02113.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 10. října 1996, *Hendrikman a Feyen v. Magenta Druck & Verlag*, C-78/95, Sb. Rozh. 1996 I-04943.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 9. února 2006, *Plumex v. Young Sports NV*, C-473/04, Sb. Rozh. 2006 I-01417.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 17. února 2011, *Artur Weryński v. Mediatel 4B spółka z o.o.*, C-283/09, Sb. Rozh. 2011 I-00601.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 21. února 2013, *ProRail BV v. Xpedys NV a další*, C-332/11, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. prosince 2012, *Iwona Szyrocka proti SiGer Technologie GmbH*, C-215/11, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 13. června 2013, *Goldbet Sportwetten GmbH proti Massimo Sperindeo*, C-144/12, Sb. Rozh. Dosud nezveřejněný.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 2. května 2006, *Eurofood IFSC Ltd.*, C-341/04, Sb. Rozh. 2006 I-03813.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 21. ledna 2010, *MG Probud Gdynia sp. z o.o.*, C-444/07, Sb. Rozh. 2010 I-00417.
- Soudní dvůr: Rozsudek ze dne 20. října 2011, *Interedil Srl, v likvidaci proti Fallimento Interedil Srl a Intesa Gestione Crediti SpA*, C-396/09, Sb. Rozh. 2011 I-09915.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá tématem „Evropského justičního prostoru ve světle judikatury Evropského soudního dvora“. Stručně shrnuje postupný vývoj evropského justičního prostoru a okolnosti, které vedly k jeho vzniku. Dále je v práci postupně pojednáno o jednotlivých úmluvách a zejména nařízeních, tvořících právní rámec evropského justičního prostoru. Nejvýznamnější součástí této práce je však rozbor vybraných judikátů vztahujících se k těmto právním instrumentům. V této práci je tak reflektována judikatura vztahující se k Bruselské úmluvě, Nařízení Brusel I, Brusel IIbis, Římské úmluvě, Nařízení Řím II, Nařízení o doručování, Nařízení o dokazování, Nařízení o evropském platebním rozkazu a Nařízení o evropském úpadkovém řízení.

Abstract

This thesis deals with the theme of "European judicial area in the light of case-law of European Court of Justice." Briefly summarizes the gradual development of a European judicial area and the circumstances that led to its creation. The thesis also gradually deals with individual conventions and especially regulations, which forms the legal framework for a European judicial area. The most important part of this thesis is an analysis of selected case law relating to these legal instruments. This work reflects the case law relating to the Brussels Convention, Regulation Brussels I, Brussels IIbis, the Rome Convention, the Rome II Regulation, Regulation on the service, Regulation in the taking of evidence, Regulation on European order for payment and regulation on the European insolvency proceedings.

Klíčová slova

- Judikatura
- Evropský justiční prostor
- Nařízení Brusel I
- Nařízení Brusel IIbis
- Římská úmluva
- Nařízení Řím I
- Nařízení Řím II
- Nařízení o doručování
- Nařízení o dokazování
- Nařízení o evropském platebním rozkazu
- Nařízení o evropském úpadkovém řízení

Key words

- Case-law
- European judicial area
- Brussels I Regulation
- Brussels IIbis Regulation
- Rome Convention
- Rome I Regulation
- Rome II Regulation
- Regulation on the service
- Regulation in the taking of evidence
- Regulation on European order for payment
- Regulation on the European Insolvency